

LANDINFO

Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon

Temanotat

Palestina

Sikkerhetssituasjonen på Vestbredden og inn- og utreiserestriksjoner

9. mai 2025

© Landinfo 2025

Materialet i denne publikasjonen er omfattet av åndsverklovens bestemmelser. Uten særskilt avtale med Landinfo er enhver eksemplarfremstilling og tilgjengeliggjøring bare tillatt i den utstrekning det er hjemlet i lov.

Alle henvendelser om Landinfos rapporter kan rettes til:

Landinfo

Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon

Fredrik Selmers vei 6

Postboks 2098 Vika

0125 Oslo

Tel: 23 30 94 70

E-post: landinfo@landinfo.no

www.landinfo.no

Om Landinfos temanotater

Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon (Landinfo) innhenter og analyserer informasjon om samfunnsforhold og menneskerettigheter i land som Utlendingsdirektoratet (UDI), Utlendingsnemnda (UNE) og Justis- og beredskapsdepartementet har behov for kunnskap om.

Landinfos temanotater er basert på opplysninger fra nøye utvalgte kilder. Opplysningene er behandlet i henhold til [anerkjente kvalitetskriterier for landinformasjon](#) og [Landinfos retningslinjer for kilde- og informasjonsanalyse](#).

Temanotatene bygger på både skriftlig og muntlig kildemateriale. En del av informasjonen som formidles, er innhentet gjennom samtaler med kilder på informasjonsinnhentingstreiser. Landinfo tilstreber bredde i kildetilfanget, og så langt mulig er det innhentet informasjon fra kilder som arbeider uavhengig av hverandre. Alt benyttet kildemateriale er fortløpende referert i temanotatene. Hensyn til enkelte kilders ønske om anonymitet er ivarettatt.

Notatene gir ikke et uttømmende bilde av temaene som undersøkes, men belyser problemstillinger som er relevante for UDIs og UNEs behandling av utlendingssaker.

Landinfo er en faglig uavhengig enhet, og informasjonen som presenteres, kan ikke tas til inntekt for et bestemt syn på hva praksis bør være i utlendingsforvaltningens behandling av søknader. Landinfos temanotater gir heller ikke uttrykk for norske myndigheters syn på de forhold og land som omtales.

About Landinfo's reports

The Norwegian Country of Origin Information Centre, Landinfo, is an independent body within the Norwegian Immigration Authorities. Landinfo provides country of origin information (COI) to the Norwegian Directorate of Immigration (Utlendingsdirektoratet – UDI), the Immigration Appeals Board (Utlendingsnemnda – UNE) and the Norwegian Ministry of Justice and Public Security.

Reports produced by Landinfo are based on information from carefully selected sources. The information is collected and analysed in accordance with [common methodology for processing COI](#) and [Landinfo's internal guidelines on source and information analysis](#).

To ensure balanced reports, efforts are made to obtain information from a wide range of sources. Many of our reports draw on findings and interviews conducted on fact-finding missions. All sources used are referenced. Sources hesitant to provide information to be cited in a public report have retained anonymity.

The reports do not provide exhaustive overviews of topics or themes, but cover aspects relevant for the processing of asylum and residency cases.

Country of Origin Information presented in Landinfo's reports does not contain policy recommendations nor does it reflect official Norwegian views.

Summary

The security situation in the West Bank has deteriorated significantly since 2020. The escalation accelerated in 2021, but the situation changed dramatically after Hamas' attack on Israel on October 7, 2023. Since then, the West Bank has been marked by extensive Israeli military operations, resulting in a high number of civilian casualties. From 2023 to the present, over 1,100 Palestinians have been killed. Many of the victims are civilians, including women and children. The ongoing Israeli Operation Iron Wall, which has been underway in Jenin, Tulkarem, and Tubas since January 2025, has led to human losses, massive destruction, and has displaced 40,000 people.

In recent years, settler violence has also increased significantly, with over 1,200 recorded incidents in 2023 and a further 1,400 in 2024. It is alleged that Israeli forces are involved and share responsibility for much of the violence committed, and that settlers receive financial and political support from the authorities. An increasing number of Palestinians have been displaced as a result.

Palestinians residing in Area C, under Israeli control, are also increasingly being displaced from their homes because their houses are demolished due to lack of building permits. Building permits are rarely granted. The year 2024 was a record year for forced demolitions, with a 50 percent increase from 2023.

Sammendrag

Sikkerhetssituasjonen på Vestbredden har forverret seg betydelig siden 2020. Eskaleringen skjøt fart i 2021, men situasjonen har endret seg dramatisk etter Hamas' angrep på Israel 7. oktober 2023. Siden da har Vestbredden vært preget av omfattende israelske militæroperasjoner som har resultert i et høyt antall sivile tap. Fra 2023 til i dag har over 1100 palestinere blitt drept. Mange av ofrene er sivile, inkludert kvinner og barn. Den pågående israelske Operasjon jernmur, som har pågått i Jenin, Tulkarem og Tubas siden januar 2025, har ført til menneskelige tap, enorme ødeleggelser og drevet 40 000 mennesker på flukt.

De seneste årene har også bosetervolden økt betydelig, med over 1200 registrerte hendelser i 2023 og ytterligere 1400 i 2024. Det hevdes at israelske styrker er delaktige og medansvarlige for mye av volden som begås, og at bosetterne får økonomisk og politisk støtte fra myndighetene. Et økende antall palestinere har blitt fordrevet som følge av dette.

Palestinere bosatt i C-områdene, underlagt israelsk kontroll, fordrives også i økende grad fra sine hjem, fordi husene deres blir revet på grunn av manglende byggetillatelse. Byggetillatelse innvilges sjeldent. 2024 ble et rekordår for tvangs-rivinger, med en 50 prosents økning fra 2023.

Innhold

1 Innledning.....	6
1.1 Kildebruk	6
1.2 Inndeling og administrasjon av Vestbredden	8
2 Sikkerhets- og voldsaktører på Vestbredden	10
2.1 Statlige sikkerhetsstyrker.....	10
2.2 Væpnede palestinske motstandsgrupper.....	10
2.3 Israelske bosettere.....	11
3 Sikkerhetssituasjonen på Vestbredden.....	12
3.1 Antall drepte og skadde palestinere.....	12
3.1.1 Utviklingen i 2025.....	16
3.2 Operasjoner gjennomført av israelske styrker	16
3.2.1 Militære operasjoner.....	16
3.2.1.1 Operasjon jernmur.....	17
3.2.2 Tvangsfordrivelse	18
3.2.3 Ødeleggelse av hus og andre strukturer.....	19
3.3 Bosettervold.....	21
3.4 Operasjoner gjennomført av palestinske sikkerhetsstyrker	23
4 Sikkerhetssituasjonen i ulike områder	25
4.1 Jenin.....	25
4.2 Tulkarem.....	29
4.3 Nablus	31
4.4 Ramallah.....	34
4.5 Øst-Jerusalem	35
4.6 Hebron	36
4.7 Betlehem.....	38
4.8 Øvrige provinser	40
5 Inn- og utreiserestriksjoner	42
5.1 Restriksjoner innad på Vestbredden	43
5.1.1 Innreise til Jerusalem	44
5.2 Mobilitet mellom Vestbredden og Israel	44
5.3 Grensepassering mellom Vestbredden og Jordan.....	44
5.3.1 Palestinere med palestinsk ID-nummer	45
5.3.2 Palestinere med jordansk statsborgerskap	45
6 Referanser	46

1 Innledning

Dette temanotatet beskriver sikkerhetssituasjonen på Vestbredden frem til 14. april 2025, samt inn- og utreiserestriksjoner for palestinere bosatt der. Det viser utviklingen de senere årene, hendelser etter 7. oktober 2023 og ikke minst etter at Israel iverksatte den svært omfattende Operasjon jernmur nord på Vestbredden i januar 2025. Hele Vestbredden omtales, men især de nordlige provinsene, hvor nevnte militæroperasjon pågår. Sikkerhetssituasjonen og restriksjonene på palestineres bevegelsesfrihet er kraftig forverret de senere årene, også før 7. oktober 2023.

Temanotatet er omfattende. Det gir overordnede beskrivelser av relevant kontekst, involverte aktører og hovedtrekkene i utviklingen for Vestbredden som helhet, samt av situasjonen i de ulike provinsene. Slik er det ment både å kunne leses som en helhetlig tekst, og som et oppslagsverk for spesifikke områder. For å unngå gjentakelser er imidlertid ikke all relevant informasjon om kontekst, historie og aktører inkludert i delkapitlene om provinsene, og de innledende kapitlene er dermed nyttige også når en søker informasjon om et spesifikt sted eller område.

Notatet begynner med en kort diskusjon om kildebruk, utfordringer knyttet til dette og hvordan disse er søkt løst. Deretter gjennomgås dagens inndeling og administrasjon av Vestbredden. Kapittel 2 beskriver kort sikkerhets- og voldsaktørene som er involvert på Vestbredden. Kapittel 3 beskriver overordnet sikkerhetssituasjonen på Vestbredden som helhet, herunder hvilke typer hendelser som finner sted, hvordan utviklingen har vært siden 2020, utviklingen etter 7. oktober 2023 og den israelske Operasjon jernmur. Kapittel 4 tar for seg sikkerhetssituasjonen i de ulike provinsene, med egne underkapitler for de fleste. Provinsene i nord som er omfattet av Operasjon jernmur, er viet mest oppmerksomhet. Kapittel 5 omhandler bevegelsesrestriksjoner for palestinere, både internt på og inn og ut av Vestbredden, og for innehavere av ulike typer dokumenter.

1.1 Kildebruk

Den israelsk-palestinske konflikten, og omtale av denne, er som forskeren Jørgen Jensehaugen (2022, s. 9) påpeker «dypt politisert» – det er en konflikt «alle» har en mening om. Dette kan gjøre kildetilfanget utfordrende, både ved at tilgjengelige kilder selv kan ha motiver som påvirker deres fremstilling av hendelser, og ved at det stilles spørsmål ved ulike kilders fremstilling av hendelser fordi de tilskrives gitte motiver.

Formålet med dette notatet er å gi en nøktern beskrivelse av forholdene på Vestbredden, basert på mest mulig presis og oppdatert informasjon. Det er en klar fordel om informasjonen som gjengis, er mest mulig direkte der dette er mulig, snarere enn å bli filtrert gjennom flere ledd. Således er det ikke et mål i seg selv å benytte kilder som representerer flest mulig standpunkt i konflikten, men snarere å benytte de kildene som har best forutsetninger for og størst troverdighet i å videre-

formidle presis informasjon direkte fra de aktuelle områdene. Samtidig er det viktig å ikke hvile for mye på en kilde. Enhver form for rapportering innebærer valg, deriblant om hva som inkluderes og utelates og hvilken kontekst som formidles, noe som har betydning for hvordan det som formidles, fremstår og oppfattes. Dette gjør det viktig å benytte et bredt spekter av kilder, med ulike roller og tilnærminger, basert på kriteriene skissert over.

Landinfo har søkt å løse utfordringene ved å prioritere kilder som selv er til stede i områdene de rapporterer fra, som er åpne om sitt arbeid og metoder og som tilskrives tyngde og troverdighet av andre aktører, nasjonalt og internasjonalt. Temanotatet bygger på en rekke kilder, som fyller ulike roller og representerer ulike tilnærminger, men som har til felles at de i størst mulig grad fyller disse kriteriene. Viktige kilder er internasjonale organisasjoner (som ulike FN-organ og Verdensbanken), internasjonale ikke-statlige organisasjoner (Flyktningshjelpen, HRW og International Crisis Group), lokale ikke-statlige organisasjoner (som B'Tselem, al-Haq, Peace Now og Yesh Din), internasjonale medier (som AP, AFP, BBC, CNN og Al Jazeera) og lokale medier (som Haaretz, +972 Magazine, The Times of Israel og WAFA). Uttalelser og informasjon fra statlige aktører og parter i konflikten, ofte gjengitt i media, har også vært viktige. Akademiske kilder har vært sentrale for å gi kontekst og rammeverk for den pågående situasjonen.

Notatet bygger primært på åpent tilgjengelige, skriftlige kilder, samt intervjuer gjennomført under Landinfos informasjonsinnhentingsreiser. Landinfo har vel å merke ikke hatt anledning til å reise til Israel og Palestina etter 7. oktober 2023.

Triangulering, altså å sammenstille informasjon fra ulike kilder om gitte hendelser og kontekster, har vært et viktig verktøy der dette er mulig. I noen sammenhenger er imidlertid dette ikke mulig, fordi sammenlignbar informasjon ikke foreligger fra flere kilder. I notatet benyttes statistikk som viser antall drepte og skadde palestinere på Vestbredden, samt antall ødelagte hus/strukturer, antall palestinere fordrevet fra sine hjem og antall angrep gjennomført av israelske bosettere. Denne statistikken stammer i all hovedsak fra én kilde, FNs kontor for koordinering av humanitær innsats (OCHA).

Det ville vært ønskelig å kunne sammenligne OCHAs tall med andre kilder, men andre, sammenlignbare kilder er ikke tilgjengelige. Samtidig er OCHA åpne og tydelige om sin metodologi, og hvilke begrensninger deres tallmateriale har. Data samles inn av OCHAs medarbeidere i felten, og alle hendelser/dødsfall/skader skal verifiseres av to «uavhengige og troverdige» kilder før de føres inn i OCHAs database. Dersom det er usikkerhet knyttet til en hendelse, eksempelvis hvem som står bak eller hvem som er rammet, fremkommer dette av tallmaterialet.¹

¹ For mer om OCHAs arbeid og metode, se «Definitions and clarifications» på databasens nettside (OCHA u.å.-c).

1.2 Inndeling og administrasjon av Vestbredden

I 1993 undertegnet Israel og Den palestinske frigjøringsorganisasjonen (PLO) den såkalte Declaration of Principles (Oslo 1-avtalen), som banet vei for indre palestinsk selvstyre på Gazastripen og deler av Vestbredden fra og med 1994. Som et ledd i avtalen, skulle Vestbredden og Gaza gradvis overføres til palestinsk kontroll. Den første myndighetsoverføringen fant sted i 1994 og omfattet Gaza² og Jeriko (Oslo-1-avtalen 1993; Cairo Agreement 1994). I 1995 ble ytterligere områder på Vestbredden overført til palestinsk kontroll (Oslo 2). Man ble da enige om å dele inn Vestbredden i såkalte A-områder under full palestinsk kontroll, B-områder under sivil palestinsk kontroll, men med delt ansvar for sikkerhet og politioppgaver, og C-områder under full israelsk kontroll (UNGA 1997, s. 18-20). A-områdene omfatter de store byene på Vestbredden, med unntak av H2 i Hebron, som siden 1997 har vært underlagt israelsk kontroll.³ B-områdene omfatter mindre byer, landsbyer og flyktningleirer på Vestbredden, og C-områdene omfatter de israelske bosettingene, israelske militære soner og mesteparten av Jordandalen (Hass 2014; Singer 2020). A- og B-områdene ble gjennom justeringsavtaler senere på 1990-tallet utvidet noe, men etter utbruddet av Al-Aqsa-intifadaen i 2000 stoppet fredsprosessen opp, og dermed også overføringen av ytterligere landområder til palestinsk kontroll (Hass 2014).⁴

C-områdene utgjør mer enn 60 prosent av Vestbreddens areal, men mindre enn ti prosent av den palestinske befolkningen på Vestbredden bor der (Singer 2020).

Intensjonen bak Oslo-avtalen var at palestinske selvstyremyndigheter skulle få gradvis kontroll over de okkuperte områdene frem til en palestinsk stat kunne etableres (Robinson 2024). På tross av flere fredsforhandlingsforsøk, har partene ikke kommet nærmere noen løsning, og den administrative inndelingen etablert for over 30 år siden, har vedvart. I løpet av denne perioden har imidlertid Israel brukt avtalen til i praksis å overta kontrollen over hele Vestbredden, gjennom byggerestriksjoner i område C, kontroll over alle grenseoverganger samt et omfattende system av veisperringer og kontrollposter som begrenser palestinernes

² Etter 1994 beholdt Israel kontrollen med de israelske bosettingene, et industriområde nord på Gazastripen og en sikkerhetssone langs grensegjerdet mot Israel. I 2005 trakk Israel sine militære styrker ut av Gaza etter en ensidig beslutning, og de israelske bosetterne ble evakuert. Israel beholdt kontrollen over industriområdet i nord og fortsatte å håndheve en såkalt sikkerhetssone langs grensen hvor palestinerne ikke fikk tillatelse til å oppholde seg. Israel beholdt også kontrollen med luftrommet over Gaza og sjøterritoriet utenfor (B'Tselem 2018).

³ I henhold til Hebron-protokollen av 1997 ble byen delt i en palestinsk-kontrollert sektor (H1) og en israelsk-kontrollert sektor (H2), som omfattet gamlebyen og de israelske bosettingene i sentrum av byen (UNRWA 2022).

⁴ Under Al-Aqsa-intifadaen tidlig på 2000-tallet ble palestinske tettbygde områder på Vestbredden, herunder A-områder som skulle være under full palestinsk kontroll, periodevis re-okkupert av israelske militære styrker. I dag er A-områdene i teorien under selvstyremyndighetenes kontroll, men israelske styrker gjennomfører ofte militære operasjoner og arrestasjonskampanjer der.

bevegelsesfrihet (B'Tselem 2018). Den såkalte «separasjonsbarrieren», en mur bygget av israelske myndigheter, er et sentralt element. Muren følger ikke 1967-skillevlinjen, og 85 prosent av muren er bygget inne på Vestbredden.⁵ Muren legger beslag på og avskjærer nær 10 prosent av området innenfor 1967-skillevlinjen fra resten av Vestbredden (Krauss 2021b; Jensehaugen 2022, s. 131-132).

Israelske myndigheter har videre bygget et omfattende veinett som forbinder bosettingene på Vestbredden med hverandre og Israel. Veinettet kan kun benyttes av biler med israelske skilter. Gjennom veinettet har Israel tatt kontroll på betydelige palestinske områder, og veiene skaper samtidig ytterligere barrierer mellom områder under palestinsk kontroll (Al-Bazz & Konrad 2020).

Øst-Jerusalem er en del av Vestbredden og var jordansk territorium mellom 1948 og 1967. Etter at Israel okkuperte Vestbredden i 1967, ble Øst-Jerusalem annektert og innlemmet i Jerusalem kommune (B'Tselem 2019). Områdene ble ikke overført til palestinske myndigheter etter innføringen av selvstyreattalen i 1994. Palestinerne som er bosatt i Øst-Jerusalem har derfor ikke palestinsk identitetsnummer, og er ikke omfattet av det palestinske folkeregisteret.

Vestbredden har drøyt 3,2 millioner innbyggere fordelt på elleve provinser (muhafazat): Jenin (366 989), Tulkarem (213 049), Tubas og de nordlige dalstrøkene (71 682), Nablus (447 695), Qalqilya (132 481), Salfit (89 822), Jeriko og Jordandalen (57 248), Ramallah og al-Bireh (384 903), Jerusalem (512 937)⁶, Betlehem (254 657) og Hebron (863 797) (PCBS u.å.).

De mest folkerike byene, foruten Jerusalem, er Hebron (244 196) og Nablus (180 897) (PCBS 2023b, 2021a). PAs administrative sentrum, Ramallah, har drøyt 45 000 innbyggere (45 644) (PCBS 2021b).

Den israelske menneskerettsorganisasjonen B'Tselem har et interaktivt [kart](#) over Vestbredden på sin nettside.

⁵ 1967-skillevlinjen viser til «grensen» mellom Israel og det Israel okkuperte i 1967: Gaza og Vestbredden, som til da hadde vært under henholdsvis egyptisk og jordansk kontroll. FN-resolusjon 242, som har ligget til grunn for senere fredsforhandlinger, krever israelsk tilbaketrekning fra områdene okkupert i 1967.

⁶ Jerusalem 1: 330 965; Jerusalem 2 181 972. Jerusalem 1 inkluderer Kafr A'qab, Beit Hanina, Shu'fat Camp, Shu'fat, Al 'Isawiya, Sheikh Jarrah, Wadi al Joz, Bab as Sahira, As Suwwana, At Tur, Jerusalem (Al Quds), Ash Shayyah, Ras al A'mud, Silwan, Ath Thuri, Jabal al Mukabbir, As Sawahira al Gharbiya, Beit Safafa, Sharafat, Sur Bahir og Umm Tuba (PCBS 2023a).

2 Sikkerhets- og voldsaktører på Vestbredden

Sikkerhets- og voldsaktørene på Vestbredden kan deles inn i fire grupper: israelske styrker (IDF/ISF)⁷, palestinske sikkerhetsstyrker (PSF), palestinske væpnede motstandsbevegelser/-militser og israelske, væpnede bosettere.

Langt de fleste sikkerhetshendelsene involverer israelske styrker, men det forekommer samtidig betydelige angrep mot palestinere og palestinsk eiendom begått av israelske bosettere, som flere mener har fått økt spillerom under Benjamin Netanyahus regjering som tiltrådte i desember 2022 (Haaretz 2025).

Palestinske sikkerhetsstyrker har på sin side ved flere anledninger brukt vold mot væpnede palestinske grupper (Adra 2025a; ACLED 2025).

2.1 Statlige sikkerhetsstyrker

I henhold til Oslo-avtalen har ikke palestinske myndigheter rett til å ha et eget tradisjonelt forsvar. De har likevel en etablert sikkerhetsstyrke (PSF), med Den nasjonale sikkerhetsstyrken (National Security Forces), presidentgarden, sivilt politi, sivilforsvar, Preventive Security Organization, etterretning (General Intelligence Organization) og militær etterretning (CIA 2025). PSF har formelt sett ansvar for sikkerhet og kontroll i A-områdene. I B-områdene har israelske styrker ansvar for generell sikkerhet, mens PA har ansvar for opprettholdelse av ro og orden. I C-områdene har israelske styrker (ISF) full kontroll (Konrad Adenauer Stiftung 2018).

2.2 Væpnede palestinske motstandsgrupper

Foruten de statlige sikkerhetsorganene, er ikke-statlige aktører på både israelsk og palestinsk side fremtredende voldsaktører. Det finnes en rekke palestinske væpnede grupper, hvorav de største er tilknyttet islamistpartiene Hamas (Izz al-Din al-Qassam-brigadene) og Palestinsk Islamsk hellig krig (al-Quds-brigadene), eller de sekulære partiene Fatah (al-Aqsa-martyrenes brigader) og Palestinian Front for the Liberation of Palestine (PFLP) (Abu Ali Mustafa-brigadene). Andre, lokale militser har tilknytning til eller støtte fra et eller flere av disse partiene.⁸

Det særskilte med flere av de mindre, væpnede gruppene som har blitt etablert på Vestbredden i løpet av de siste årene, er at de er lokale og sammensatt på tvers av

⁷ Den israelske hæren bruker selv Israeli Defence Forces (IDF). Inkludert i sikkerhetsapparatet er også etterretningen, Shin Bet, politi og grensepoliti, som i sin helhet omtales som Israeli security forces (ISF). I notatet benyttes begge betegnelsene i henhold til konteksten.

⁸ Se Landinfo (2023, s. 16-23), CIA (2025) og ECFR (u.å.) for en mer detaljert oversikt over de palestinske væpnede gruppene.

de tradisjonelle partiene og fraksjonene, i motsetning til hva som var tilfellet tidligere (Al-Bazz 2022; Mustafa 2025).

Løvehiet ('Arin al-usud) i Nablus og Jenin-brigadene er de mest kjente av de nye væpnede motstandsgruppene på Vestbredden de siste årene. Løvehiet ble riktignok sterkt svekket som følge av kamphandlinger med israelske og palestinske sikkerhetsstyrker i 2022. Enkelte av lederne ble drept og andre arrestert under sammenstøtene, og flere av militsmedlemmene tok imot et tilbud fra PA om å overgi seg til, eller å la seg innlemme i, de palestinske sikkerhetsstyrkene. (Landinfo 2023, s. 18-19; Al-Bazz 2022).

Israel og PA hadde i stor grad lyktes i å bekjempe disse gruppene innen høsten 2023. Hamas' angrep på Israel 7. oktober 2023, etterfulgt av israelske militæroperasjoner ment å kvele palestinsk motstand på Vestbredden samtidig som ødeleggelsene i Gaza pågikk, ga dem derimot et nytt liv (Mustafa 2025).

Palestinske væpnede grupper med tilknytning til islamistpartiene, har i løpet av de to siste årene trappet opp sine angrep mot israelske mål både i Israel og på Vestbredden (Farhat 2025).

Landinfo har ikke funnet etterrettelige tall hva angår styrkeforholdet til motstandsgruppene på Vestbredden.

2.3 Israelske bosettere

Israelske bosettere holder til i områder Israel har okkupert eller annektert siden 1967. Områdene regnes som palestinsk territorium under folkeretten.⁹ Det finnes over 300 israelske bosettinger og utposter på Vestbredden, bebodd av over 700 000 israelske bosettere. Rundt 230 000 av bosetterne er lokalisert i Øst-Jerusalem (OHCHR 2024a).

Siden okkupasjonen av Vestbredden i 1967 har Israel i strid med internasjonal lov tilegnet seg mer enn to millioner mål (*dunum*) land til egne formål, inkludert bygging og utvidelse av bosettinger og anleggelse av veier for bosettere. Noen områder har blitt offisielt overtatt av staten, mens andre de facto har blitt overtatt gjennom daglige voldshandlinger fra bosettere (B'Tselem 2021). Ifølge den israelske menneskerettsorganisasjonen B'Tselem (2021) er begge disse strategiene former for statlig vold: israelske myndigheter og dets representanter

⁹ En konsekvens av dette er at bosettingene anses som illegale og i strid med folkeretten i internasjonale fora, med henvisning til den fjerde Genève-konvensjonens artikkel 49: «The Occupying Power shall not deport or transfer parts of its own civilian population into the territory it occupies» (Convention (IV) relative to the Protection of Civilian Persons in Time of War 1949). Dette har videre blitt slått fast i en rekke resolusjoner fra FNs sikkerhetsråd, herunder resolusjon 2334 av 2016 (Al Lawati 2024).

hjelper og støtter aktivt bosetternes vold som en del av en strategi for å sementere overtakelsen av palestinsk land.

Et viktig moment er at mange bosetter er bevæpnede, og at dette aksepteres og støttes av israelske myndigheter. Høsten 2023 oppfordret sikkerhetsminister Itamar Ben Gvir israelere til å bevæpne seg, og annonserte at israelske myndigheter skulle kjøpe inn 10 000 skytevåpen til israelske sivile, herunder bosettere (Gunter 2023; Koplewitz & John 2023).

3 Sikkerhetssituasjonen på Vestbredden

Under følger en redegjørelse for sikkerhetsutviklingen på Vestbredden de siste fem årene. Etter en gjennomgang av voldens omfang, beskrives hvilke typer operasjoner og voldshendelser som typisk begås av de ulike aktørene. Utviklingen etter Hamas' angrep på Israel den 7. oktober 2023 blir spesielt belyst.

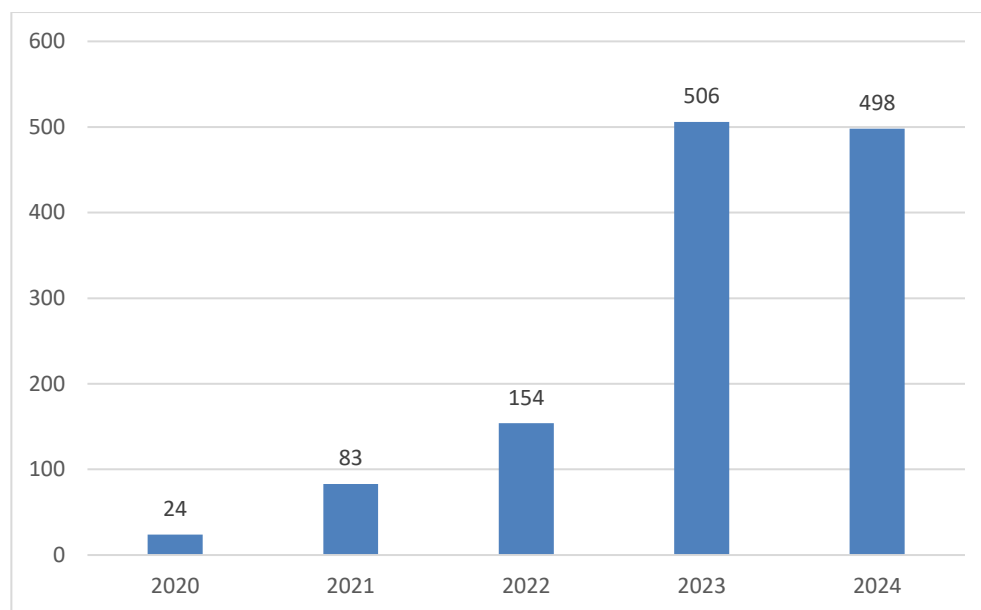
3.1 Antall drepte og skadde palestinere

Sikkerhetssituasjonen har gradvis forverret seg på Vestbredden gjennom flere år, men eskalerte betydelig i 2021. Israelsk intensivering av husødeleggelser og utkastelser av palestinske beboere i nabolaget Sheik Jarrah i Øst-Jerusalem, foruten voldsaksjoner rundt Haram al-Sharif/Tempelhøyden, sammenfalt med voldelige sammenstøt mellom palestinere og jødiske borgere i Israel, hvilket bidro til en massemobilisering på begge sider av den grønne linjen¹⁰ til et felles palestinsk opprør, beskrevet som Unity Intifada (Iraqi, Konrad & Chacar 2021). Som gjengjeldelse for Israels provokasjoner i Jerusalem, avfyrte Hamas raketter som igjen førte til en elleve dagers krig mellom Israel og Hamas. Antall drepte palestinere ble mer enn tredoblet og antall skadde mer enn seksdoblet på Vestbredden det året sammenlignet med 2020 (Figur 1 og 2).

Voldsnivået tiltok ytterligere i 2022, om enn ikke like markant, for så å øke dramatisk fra 2023. I henhold til tall fra FN ble antall palestinere drept av IDF eller bosettere på Vestbredden, mer enn tredoblet fra 2022 til 2023. 2023 var ifølge OCHA det dødeligste året siden organisasjonen begynte å registrere antall drepte på Vestbredden i 2005, med 506 drepte (OCHA 2023b). Voldsnivået holdt seg like høyt i 2024, med nær 500 drepte, som det fremkommer i Figur 1.

¹⁰ Den grønne linjen refererer til delelinjen som ble tegnet opp på kartet, med grønn penn, mellom Israel og de palestinske områdene i våpenhvilen i 1949 etter den første arabisk-israelske krig som fulgte i kjølvannet av Israels opprettelse i 1948.

Figur 1: Antall drepte palestinere i angrep gjennomført av ISF/sivile (bosettere), Vestbredden (OCHA u.å.-b)

Israelske styrker angis av OCHA som ansvarlig for nær alle drepte i perioden referert til over, i 2023 og 2024 henholdsvis 97 og 98 prosent (489 og 487 personer). De øvrige ble ifølge OCHA drept av bosettere, foruten i syv tilfeller, hvor det er omstridt hvem av dem som var ansvarlig for drapene.

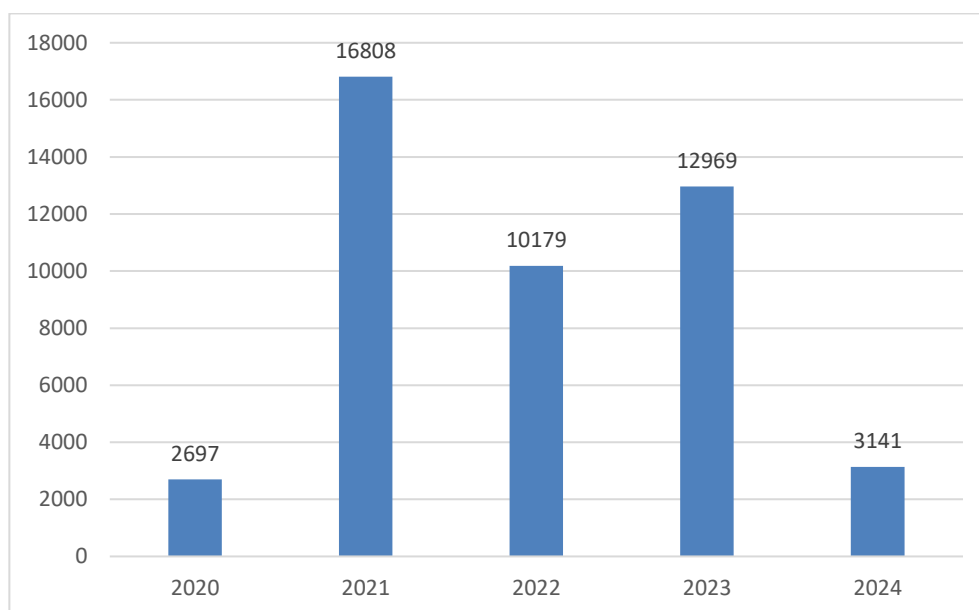
De langt fleste drepte er voksne menn, i 2023 og 2024 henholdsvis 74 og 77 prosent. Barn, spesifikt gutter under 18 år, utgjør imidlertid også en betydelig andel, henholdsvis 24 og 18 prosent i 2023 og 2024.

Voldsopptrappingen de siste par årene må ses i sammenheng med krigen mellom Hamas og Israel i Gaza. Som følge av Hamas' overraskende og svært brutale angrep på Israel den 7. oktober 2023, har israelske styrker, i tillegg til å føre krig i Gaza, intensivert sine militære operasjoner på Vestbredden.

Dette reflekteres tydelig i tallmaterialet. Ifølge OCHA ble 198 palestinere drept på Vestbredden fra 1. januar 2023 til 6. oktober 2023. Fra 7. oktober 2023 til 31. desember 2023 var tallet doblet (398). Fra 7. oktober 2023 til 20. januar 2025, dagen før en våpenhvile ble innført, ble 828 palestinere drept på Vestbredden. Fra Israel innledet Operasjon jernmur 21. januar 2025 og frem til 14. april ble ytterligere 88 palestinere drept på Vestbredden. I alt har 916 palestinere blitt drept på Vestbredden mellom 7. oktober 2023 og 14. april 2025.

Antall sårede palestinere som følge av angrep fra IDF og/eller bosettere, viser en noe annen utvikling. Ifølge tall fra OCHA ser man en enorm økning fra 2020 til 2021. Årsaken til voldseskaleringen i 2021 er beskrevet over. Deretter var antall skadde vedvarende høyt til og med 2023.

Figur 2: Antall sårede palestinere, Vestbredden 2020-2024 (OCHA u.å.-b)

Antallet sårede sank markant fra 2023 til 2024, fra nær 13 000 til drøyt 3000, mens antallet drepte var omtrent det samme i 2024 som i 2023. Det betyr at andelen drepte av det totale antallet skadde og drepte («casualties») økte betydelig, fra 4 prosent i 2023 til 14 prosent i 2024.

Tilgjengelige kilder indikerer flere forhold som kan være relevante for endringen. Som beskrevet over, angir OCHA ISF som ansvarlig for nær alle drepte palestinere, og andelen som tilskrives ISF, er stabil gjennom 2023 og 2024. I 2023 var tåregass årsaken til de langt fleste skadde, 8731 personer. I 2024 var dette ikke lenger den viktigste årsaken, og antall rammede sank til 737. Tilsvarende synker antallet skadde under demonstrasjoner fra 2232 i 2023 til 121 i 2024. Én årsak kan således være at færre demonstrasjoner har funnet sted etter 7. oktober 2023.

I 2023 og 2024 registrerte OCHA «live ammunition» som årsak til de langt fleste drepte; 447 og 335 personer. I 2024 er dermed denne andelen noe lavere, mens andelen kategorisert som «other», er tilsvarende høyere. Dersom en ser på andel drepte av totalt antall skadde og drepte som følge av «live ammunition», har denne økt fra 18 prosent i 2023 til 24 prosent i 2024.

Hvorvidt dette skyldes en endring i israelsk praksis, er noe uklart. Human Rights Watch omtalte i mai 2024 den markante økningen i antallet drepte palestinere, og peker på «endemisk straffefrihet» som en medvirkende årsak. Organisasjonen viser til at israelske styrker dreper mange palestinere i strid med internasjonal humanitærrett, uten at noen holdes ansvarlig. Organisasjonen viser videre til at fremtredende israelske myndighetspersoner, som daværende sikkerhetsminister Itamar Ben-Gvir og tidligere statsminister Naftali Bennet, offentlig skal ha oppfordret israelske sikkerhetsstyrker til å drepe palestinere som angriper israelere,

også dersom de ikke utgjør en trussel. I sum skal dette ha skapt «[...] a permissive environment for security forces to unlawfully use lethal force» (HRW 2024b).

AFP (2023b) siterte i november 2023 den palestinske menneskerettsorganisasjonen al-Haq på at israelske soldater «skyter for å drepe, også når de ikke er i fare». I samme artikkel viser både al-Haq og B'Tselem til at israelske styrker på Vestbredden har endret praksis, ved å bruke vanlig ammunisjon snarere enn gummikuler eller tåregass for å oppløse folkemengder og demonstrasjoner.

Elementer i den israelske regjeringen har siden tidlig 2024 presset på for å utvide krigen i Gaza til Vestbredden, og våpenhvilen fra januar 2025 frigjorde kapasitet i det israelske forsvaret til å intensivere angrepene på Vestbredden (Haaretz 2025). B'Tselem (2025) skrev i mars at israelske myndigheter har «[...] ramped up its oppression of Palestinians in the West Bank and adopted more extreme measures, including extreme arbitrary violence against innocent civilians, further loosening of the permissive open-fire policy» (B'Tselem 2025). Av artikkelen er det noe uklart om B'tselem mener dette har skjedd etter 7. oktober 2023, etter begynnelsen på Operasjon jernmur 21. januar, eller begge deler.

I februar meldte den israelske avisen Haaretz at den israelske hæren har endret sin stående ordre for når soldater på Vestbredden, kan åpne ild (Kubovich 2025b). Avisen skriver at IDF tillater at beboere i områder hvor hæren opererer, flykter i bil, men at man samtidig har beordret at soldater kan åpne ild mot biler som kommer mot et sjekkpunkt fra et område hvor det pågår kamper. Videre skal lederen for den israelske hærens sentralkommando ha gitt følgende ordre (Kubovich 2025b):

According to them, Maj.-Gen. Bluth ordered that IDF forces may shoot to kill anyone "messing with the ground" and that there is no need to apply the procedure for arresting a suspect in these cases. The order's objective is to prevent terrorists in the West Bank from planting explosive devices on roads where IDF forces operate, but combat sources say that the expanded order has made soldiers on the ground "trigger-happy."

Det fremkommer ikke av saken når ordrene er gitt, men de omtales som «nye ordre». Som beskrevet over, hevder menneskerettsorganisasjonene al-Haq og B'Tselem at endringer i praksis fant sted allerede høsten 2023, og at disse har ledet til at flere ble skutt. Det er i alle tilfeller klart fra tallmaterialet at færre palestinere på Vestbredden ble skutt eller rammet direkte av andre former for vold fra israelske styrker i 2024 sammenlignet med 2023, men at en betydelig større andel av de som ble rammet, ble drept.

3.1.1 Utviklingen i 2025

Utviklingen beskrevet over, fortsatte i 2025. Fra 1. januar til 14. april ble 110 palestinere drept på Vestbredden, hvorav 20 barn under 18 år. I januar og februar ble i snitt 43 palestinere drept, tilsvarende rekordåret 2023. I mars sank antallet drepte palestinere, og dette fortsatte til medio april. 1251 palestinere ble registrert skadd frem til 14. april, og snittet i januar og februar var betydelig høyere enn i desember 2024. En viktig endring er at flere palestinere ble skadet av tåregass i januar og februar 2025 enn i desember 2024. Antallet skadde sank i mars, men later til å øke igjen i april (OCHA u.å.-c).

Tabell 1: Antall drepte og skadde på Vestbredden januar-14. april 2025 (OCHA u.å.-c)

	Januar	Februar	Mars	1.-14. april
Antall drepte	57	30	16	7
Antall skadde	433	318	267	233

Andelen drepte av det totale antallet skadde og drepte, var åtte prosent frem til 14. april, hvilket er lavere enn i 2024, men fremdeles langt høyere enn i 2023.

3.2 Operasjoner gjennomført av israelske styrker

Israelske styrkers aksjoner på Vestbredden har gjennom flere år vært preget av militære raid, herunder såkalte «seek and arrest»-operasjoner, sammenstøt med palestinske militante i byer og tettsteder, tvangsfordrivelsler, systematiske ødeleggelser av hus og andre strukturer og veisperringer som hindrer ferdselen for palestinere. Under redegjøres det i korte trekk for israelske styrkers pågående militære operasjoner og medfølgende konsekvenser, og for omfanget av tvangsfordrivelsler og ødeleggelser av hus og andre strukturer gjennom de senere årene.

3.2.1 Militære operasjoner

Militæroperasjonene har eskalert markant siden oktober 2023. I 2023 gjenopptok Israel luftangrep mot Vestbredden for første gang siden den andre intifadaen. Innen utgangen av 2024 hadde ISF gjennomført 152 luftangrep, 82 av dem i tett befolkede flyktningleirer (Flyktninghjelpen 2025). Israel har videre tatt i bruk stridsvogner inne på Vestbredden, også dette for første gang siden den andre intifadaen (Goldenberg & Mohammed 2025).

I møte med Landinfo våren 2023, uttrykte FNs menneskerettsorganisasjon OHCHR bekymring for hvordan israelske militære operasjoner i langt større utstrekning enn tidligere rammer uskyldige sivile. Skyting i sivile områder på dagtid, arrestasjon av en far til ettersøkte sønner og bruk av barn som menneskelige skjold, ble trukket frem som urovekkende eksempler. Videre ble ødeleggelser av hus og annen eiendom under militæroperasjoner betegnet som kollektiv avstraffelse.

3.2.1.1 Operasjon jernmur

Den 21. januar 2025, to dager etter at våpenhvilen i Gaza trådte i kraft, iverksatte israelske styrker en stor militæroperasjon i nordlige områder av Vestbredden. Motivet bak operasjonen, som fikk navnet Operasjon jernmur,¹¹ var, ifølge israelske styrker, å opprettholde «handlingsfriheten» til det israelske militæret og eliminere militant infrastruktur og terrorisme i en tid der man forventet en økning i angrep mot Israel og israelske styrker som følge av våpenhvilen i Gaza (IDF 2025; JNS staff 2025; Adra 2025a; Bassist 2025). Operasjonen startet i Jenin, og ble etter kort tid utvidet til også å omfatte Tubas og Tulkarem. Flyktningleirene i disse områdene ble aller hardest rammet (Mustafa 2025).

Ifølge statsminister Benjamin Netanyahu er de palestinske væpnede gruppene støttet av Iran, og han har uttalt at Israel skal jobbe systematisk og bestemt for å fjerne all militant motstand både på Vestbredden, omtalt som Judea og Samaria, og i andre områder Iran angivelig sender våpen til (Bassist 2025).

Andre kilder hevder at ISF med denne operasjonen også søker å legge til rette for økt israelsk bosetting og fremtidig annektering av mer land (Al Jazeera 2025; Debre 2025; Bassist 2025). Ifølge en seniorforsker og ekspert på palestinske forhold ved Institute for National Security Studies, Yohanan Zoref, ville Vestbredden allerede vært annektet dersom det var opp til den israelske regjeringen. Han mener at Israel kun venter på grønt lys fra Donald Trump (Bassist 2025).

Det israelske forsvaret oppgir på sine nettsider at de i løpet av januar 2025 drepte 55 terrorister og arresterte 380 (IDF 2025). I løpet av februar skal ytterligere 25 angivelige terrorister ha blitt drept og 350 arrestert, ifølge IDF. De drepte, ble det hevdet, inkluderte våpenforhandlere, bombemakere og personer som har planlagt angrep mot israelske mål (Bohbot 2025).

OCHA (u.å.-c) har registrert 88 palestinere drept på Vestbredden som helhet fra Operasjon jernmurs start 21. januar til 14. april, herunder 14 barn og tre kvinner. I samme periode har organisasjonen registrert 1028 skadde.

¹¹ Navnet på operasjonen, «Jernmur» («Iron Wall»), er en referanse til to artikler publisert av Ze'ev Jabotinsky i 1923. Jabotinsky var en fremtredende sionistisk skribent og ideolog, som etter hvert dannet det som ble kjent som den revisjonistiske retningen innen sionismen. Jabotinsky argumenterte for at den arabiske befolkningen i Palestina ikke frivillig ville gi fra seg land og inngå en avtale, og at man måtte vinne land med makt og bygge en kraft sterk nok til å holde den arabiske befolkningen unna og frata dem ethvert håp om å gjenvinne landet. Dette formulerte han som at man måtte reise «[...] an iron wall which they [den arabiske befolkningen] will be powerless to break down». Jabotinsky argumenterte for at når man hadde vunnet landet og den arabiske befolkningen hadde gitt opp håp om å gjenvinne det, kunne man inngå en avtale på egne premisser som kunne lede til fredelig sameksistens. Begrepet er velkjent som en referanse til Jabotinsky og hans tanker, for mange kjent gjennom den israelske historikeren Avi Shlaims bok nettopp med tittelen «The Iron Wall» (Shlaim 2000, s. 12-15).

Operasjon jernmur er den mest omfattende militæroperasjonen Israel har gjennomført på Vestbredden siden den andre intifadaen (Farhat 2025), og flere kilder sammenligner metodene ISF bruker der, med taktikken brukt i Gaza (Kubovich 2025b; Hoffer 2025; Ugunushe 2025; Hatuqa 2025; B'Tselem 2025).

B'Tselem (2025) hevder at Israel er i ferd med å 'gazafisere' Vestbredden, og begrunner det blant annet med gjennomføring av eskalerende luftangrep på tett befolkede områder, ettergivende politikk for bruk av åpen ild av militæret som ofte resulterer i vilkårlig og uforholdsmessig skade på sivile, og fordrivelse av innbyggere fra områder militæret har utpekt som kampsoner. Dette, hevdes det, er allerede tydelig i nord, men, ifølge uttalelser fra israelske tjenestemenn, forventes operasjonene å utvide seg til andre områder.

Foruten bruk av stridsvogner, luftvåpen og annet tungt militært utstyr, er det særlig den omfattende tvangsforflyttingen av befolkningsgrupper og ødeleggelser av hus og infrastruktur, som vann- og strømmnett, som ligner krigføringen i Gaza (Ugunushe 2025; Hatuqa 2025). Et annet likhetstrekk er beleiring og nedstenging av sykehus, stengte veier til og fra viktige institusjoner og angrep på helsearbeidere (Hatuqa 2025).

De enorme konsekvensene Operasjon jernmur har hatt i flyktningleirene kan tyde på at målet ikke kun er å eliminere palestinsk militær motstand der, men også å viske ut den historiske betydningen leirene har i Palestina-Israel-konflikten (Ugunushe 2025). Noen betrakter militæroperasjonen som en kollektiv straff rettet mot flyktningene og deres hjem for å bli kvitt det palestinske problemet (the Palestinian issue) for godt. Flyktningproblemet, nærmere bestemt retten til retur, har vært et av de mest betente temaene i tidligere fredsforhandlinger (Hatuqa 2025). Det synes i alle tilfeller klart at innbyggerne i leirene nord på Vestbredden ikke vil tillates å vende tilbake i nær fremtid, som beskrevet i kapittel 4.1 og 4.2.

3.2.2 Tvangsfordrivelse

Israels praksis med tvangsfordrivelse av palestinere på Vestbredden, har pågått i årevis. 21 000 personer har blitt tvangsfordrevet siden OCHA (u.å.-a) startet å rapportere i 2009, halvparten av dem siden 2020. Siden starten av 2023 har over 7300 personer blitt fordrevet fra sine hjem, de aller fleste på grunn av militære operasjoner, dernest fordi husene de har bodd i, har blitt revet grunnet manglende tillatelser. 4000 personer har blitt fordrevet fra sine hjem i A og B-områdene.

Tallene OCHA dokumenterer i sin database over ødeleggelser av hus og andre strukturer samt fordrevne som en konsekvens av ødeleggelsene, rommer ikke det betydelige antallet som har blitt fordrevet under Operasjon jernmur. Israelske styrker har gjennom militæroperasjonen gjennomført en av de største tvangsfordrivingsoperasjonene på Vestbredden på flere tiår, og fordrevet nær 40 000 innbyggere fra flyktningleirene i Tulkarem og Jenin (Peleg & Shezaf 2025).

I tillegg til de militære faktorene som forklarer tvangsfordrivelsen av palestinere fra Vestbredden, bidro den ekspansive israelske bosettingspolitikken på Vestbredden i 2024 til en betydelig innskrenking av palestinsk tilstedeværelse (Knell & Luckhurst 2024; Peace Now 2025).

Antallet tvangsfordrevne fra område C på grunn av manglende byggetillatelser, ble femdoblet mellom 1. januar og 15. april i 2025, sammenlignet med tilsvarende periode i 2024 (OCHA 2025j).

3.2.3 Ødeleggelse av hus og andre strukturer

Palestinske innbyggere i C-områdene må søke israelske myndigheter om byggetillatelse. Dette gjelder enhver type byggeaktivitet, som et skur, en etasje eller tilbygg på et eksisterende hus, eller etablering av infrastruktur som vannrør, veier eller nettverk. Tillatelse gis ytterst sjeldent, med det resultat at pågående bygging eller etablering av infrastruktur, anses som ulovlig fra israelsk side. Bygninger og infrastruktur etablert uten tillatelse, kan bli pålagt revet eller demontert. Dersom man ikke gjør det selv, kan israelske myndigheter iverksette slike tiltak. Fjerning av hus og andre strukturer har økt de siste årene, som tabellen under viser (OCHA 2025a). Dette skjer ikke kun som følge av mangel på byggetillatelser, og nedrivning eller konfiskering av eiendom kan også brukes som straff eller begrunnes ut fra militær aktivitet (OCHA 2025a).

Tabell 2: Antall ødelagte strukturer, fordrevne og berørte, 2020-2024 (OCHA u.å.-a)

År	Ødelagte strukturer	Antall fordrevne	Antall berørte
2020	863	1001	5556
2021	913	1214	12 711
2022	957	1034	84 762
2023	1178	2300	439 869
2024	1768	4265	165 010

2024 ble et rekordår, med 1768 palestinske bygninger eller strukturer revet av israelske myndigheter, en 50 prosents økning fra 2023. Nær en fjerdedel (452) ble revet under israelske militæroperasjoner, hovedsakelig i flyktningleirene i nord (OCHA u.å.-a).

Mer enn 4000 personer ble i 2024 fordrevet som følge av dette, mens 165 000 ble berørt av ødeleggelsene på andre måter, f.eks. ved at jordbruksområder eller annen næringsvirksomhet ble berørt, eller fordi vann- og veitilgang til boligen ble ødelagt. I 2023 ble 2300 personer fordrevet og ytterligere 440 000 berørt av ødeleggelsene, med militære operasjoner som den fremste årsaken (OCHA u.å.-a).

Rasering av eiendom forekommer hovedsakelig i C-områdene hvor Israel har full kontroll. Antallet lå relativt stabilt på rundt 700 nedrivninger i perioden 2020–2023, men økte betydelig i 2024, til over 1000. Strukturer og bygg innenfor jord-

brukssektoren rammes hardest i C-områdene og dernest næringsbygg. 17 prosent av nedrevne bygg er bebodde boliger (OCHA u.å.-a). I 2024 forekom 60 prosent av alle israelske nedrivninger i C-områdene (OCHA 2025a).

Denne perioden økte også ødeleggelsene i A- og B-områdene kraftig, 28 prosent av totalen i 2024 (OCHA 2025a). I 2020–2023 forekom det relativt sjelden, men i 2024 ble nær 500 hus og strukturer revet ned. Det spesielle med nedrivningene i A- og B-områdene er at de aller fleste har skjedd som følge av militære operasjoner, og at de aller fleste ødeleggelsene, 80 prosent, har rammet bebodde boliger. Jeriko, Jenin, Tulkarem og Hebron har vært mest utsatt (OCHA u.å.-a).

Palestinere i Øst-Jerusalem har lenge vært utsatt for nedrivningsordre, hovedsakelig på grunn av manglende byggetillatelse fra israelske myndigheter. 2020–2022 rev israelske myndigheter i underkant av 200 hus per år, fra 2023 godt over 200, som vist i tabellen under (OCHA u.å.-a). Over halvparten av ødeleggelsene i 2023–2024 var bebodde boliger, mens 18 prosent var næringsbygg og 15 prosent strukturer tilknyttet jordbruk. De mest usatte områdene er Jabal al-Mukabbir og Silwan, begge steder sør i Øst-Jerusalem. Nær 1200 personer ble fordrevet fra sine bosteder i Øst-Jerusalem i løpet av disse to årene.

Tabell 3: Ødelagte strukturer, A, B, C og Øst-Jerusalem (OCHA u.å.-a)

År	A og B	C	Øst-Jerusalem
2020	9	677	177
2021	8	724	181
2022	30	783	144
2023	266	683	229
2024	494	1055	219

Som vist i tabell 4, har 30 prosent av israelske nedrivninger 2020–2024 rammet bebodde hus, ytterligere 30 prosent jordbruksstrukturer. 16 prosent har rammet næringsbygg, resten infrastruktur, ubebodde boliger og annet (OCHA u.å.-a).

Tabell 4: Fordeling andel ødelagte strukturer etter type, 2020-2024 (OCHA u.å.-a)

Type struktur	Andel (i prosent)
Bebodde boliger	30 %
Ubebodde boliger	10 %
Jordbruksstrukturer	30 %
Næringsbygg	16 %
Infrastruktur	10 %
Annet	4 %

Trenden har fortsatt inn i 2025, frem til 14. april ble 571 strukturer rasert, hvorav 145 bebodde hus, hvilket har ført til at 757 personer har blitt fordrevet fra sine hjem. De aller fleste rivningene har vært begrunnet med manglende tillatelse

(OCHA u.å.-a). Tallet inkluderer vel å merke ikke ødelagte hus som følge av den pågående israelske Operasjon jermmur (se kapittel 4.1 og 4.2 for mer om dette).

3.3 Bosettervold

Vold fra israelske bosettere mot palestinere på den okkuperte Vestbredden, har nådd et historisk høyt nivå. Siden Netanyahu-regjeringen kom til makten sent i 2022, og særlig etter Hamas-angrepet 7. oktober 2023, har volden eskalert. Bosettervolden omfatter alt fra verbal trakassering og tyveri av buskap til fysiske angrep på palestinere og deres eiendom, ødeleggelse av oliventrær og annet jordbruk, samt hindring av tilgang til land og vann. Noen ganger er volden motivert av hevn etter palestinske angrep, men ofte handler det om å fordrive palestinere og utvide bosettinger.

Antallet bosetterangrep de senere årene har økt jevnt, med unntak av en nedgang i 2021. I 2023 og 2024 økte antall angrep betydelig (Tabell 5).

Tabell 5: Antall bosetterangrep, 2020-2024 (OCHA 2025b; U.S. Department of State 2021; Haugen et al. 2025)

År	Antall bosetterangrep
2020	771
2021	496
2022	850
2023	1227
2024	1420

Situasjonen forverret seg særlig etter 7. oktober-angrepet. FN-tall viser til minst 1860 tilfeller av bosettervold på Vestbredden fra 7. oktober 2023 til 31. desember 2024, de langt fleste utenfor byene Ramallah, Nablus og Hebron (OCHA 2025k).

Israels høyreekstreme regjering har gjennomført en militær rekrutteringskampanje blant bosetterne og forsynt dem med våpen og uniformer (International Crisis Group 2025). Myndighetene har, ifølge flere kilder, ikke iverksatt effektive tiltak for å kontrollere bosetterne. Derimot mener de at israelske styrker er delaktige og medansvarlige for mye av volden mot palestinere (International Crisis Group 2025; Balasan Initiative for Human Rights 2024; HRW 2024a; NRC 2024; Ziv 2024; PCHR 2025a). Selv om tradisjonelle sikkerhetsstyrker har kritisert volden og advart om at den skaper ustabilitet og belaster forholdet til USA, ser både militæret og politiet som sin primære oppgave å beskytte jødiske israeleres interesser. Domstolene dømmer sjelden bosettere for voldelige handlinger. Voldelige bosettere er, ifølge International Crisis Group, ikke bare enkeltstående «råtne epler», som flere sentrumspolitikere hevder. Høyreorienterte bosettere, som tidligere var på yttergrensen av israelsk politikk, har nå posisjoner som gir dem makt over forhold på Vestbredden, og de forsvarer volden som selvforsvar i en kamp om land de mener tilhører Israel (International Crisis Group 2025).

Human Rights Watch skriver i en rapport om bosettervold at 5500 bosettere, inkludert personer med kriminelt rulleblad, ble innkalt til reservisttjeneste i det israelske forsvaret for tjenestegjøring i Vestbreddens 'regionale forsvars' bataljoner etter 7. oktober. I henhold til rapporten, som siterer Haaretz og israelske rettighetsgrupper, skal myndighetene ha distribuert 7000 våpen til bataljonmedlemmene og medlemmer av sivile borgervern i bosettingene. Det hevdes også at bosettere skal ha delt ut løpesedler og sendt trusler i sosiale medier til palestinere med advarsler om 'å flykte til Jordan eller bli eliminert', og om at 'hevnens dag vil komme' (HRW 2024a).

I henhold til den israelske frivillige organisasjonen Peace Now (2025) støttes bosetterne både økonomisk og politisk av myndighetene. Organisasjonen hevder at regjeringen har doblet budsjettet til bosettingsdepartementet og allokert betydelige midler til ulovlige utposter. I 2024 innlemmet den israelske staten nær 24 000 mål på Vestbredden som statlig land, langt mer enn noe annet år siden Oslo-avtalen, for å øke eller utvide eksisterende bosettinger (Peace Now 2024).

Samme år ble det etablert 59 nye ulovlige utposter, hvorav åtte, for første gang siden Oslo-avtalen, ble plassert i område B. Dette er en markant økning fra tidligere år, da gjennomsnittet var under sju nye utposter årlig (Peace Now 2025).

Peace Now (2025) karakteriserer politikken Netanyahu-regjeringen har ført det siste året, som en omfattende annekteringspolitikk med blant annet bygging av nye ulovlige veier, godkjenning av utvidelse av eksisterende bosettinger og etablering av nye bosettinger. Den israelske regjeringen har også overført betydelig myndighet fra militæradministrasjonen til sivile organer under minister Smotrich.

Det uavhengige palestinsk-israelske nettstedet +972 Magazine har publisert flere artikler der de dokumenterer alvorlige angrep på palestinere og deres eiendeler (Adra 2025b; Hawash 2024; Ziv 2024). Av artiklene fremgår det også at israelsk politi, med ansvar for å følge opp lovbrudd begått av israelske borgere, ikke straffeforfølger bosetterne. Derimot blir palestinere som anmelder angrep fra bosettere, selv ofte arrestert (Adra 2025b; Ziv 2024).

Det israelske forsvaret, med ansvar for de palestinske innbyggernes sikkerhet i B- og C-områdene der bosetterangrepene i hovedsak foregår, gjør lite for å hindre bosettervold. I henhold til HRW (2024a) var israelske uniformerte soldater til stede under nær halvparten av de mer enn 700 FN-registrerte bosetterangrepene mellom 7. oktober 2023 og 3. april 2024.

Representanter fra palestinske myndigheter har under hånden sendt video-materiale og annen dokumentasjon på bosettervold i de okkuperte områdene til amerikanske myndigheter, representert ved Office of U.S. Security Coordinator for Israel and the Palestinian Authority (USSC) i Jerusalem.¹² Denne

¹² Kontoret heter nå [Office of the Security Coordinator](#).

dokumentasjonen bidro til at daværende president Biden utstedte en president-ordre 1. februar 2024 der han uttrykte sterk bekymring for omfanget og alvorlighetsgraden av volden (Abraham 2024):

[...] the situation in the West Bank — in particular high levels of extremist settler violence, forced displacement of people and villages, and property destruction — has reached intolerable levels and constitutes a serious threat to the peace, security, and stability of the West Bank and Gaza, Israel, and the broader Middle East region.

Presidenten utstedte samtidig sanksjoner mot fire bosettere (Abraham 2024; Long, Miller & Madhani 2024). Israels statsminister Benjamin Netanyahu reagerte på beslutningen ved å si at «Israel acts against lawbreakers everywhere, so there is no need for exceptional steps in this matter» (Abraham 2024).

I henhold til en undersøkelse gjennomført av den israelske menneskerettsorganisasjonen Yesh Din, ble derimot de fleste sakene som omhandlet bosettervold (97 % av 1664), som det israelske politiet åpnet mellom 2005 og 2023, henlagt. I 81 prosent av sakene ble saken henlagt på grunn av politiets manglende evne til å skaffe bevis eller identifisere gjerningspersonen (Abraham 2024).

Bosettervold har nå blitt den fremste driveren for tvangsflytting av palestinere i C-områdene. Tidligere var nedrivning av hus den fremste årsaken til at familier måtte flytte fra sine hjem (OCHA 2025f).

B'Tselem har dokumentert tvangsfordrivelsler i C-områdene som følge av bosettervold i perioden etter Hamas' angrep på Israel i oktober 2023 og frem til mars 2024. Oversikten viser at 20 lokalsamfunn, med 180 familier, ble totalforlatt og sju lokalsamfunn delvis forlatt i denne perioden (B'Tselem 2024a).

På tross av manglende straffeforfølgelse av bosettervold, beordret Israels høyesterett i februar 2025 politi og forsvar til å muliggjøre retur for innbyggerne i den palestinske landsbyen Khirbet Zanuta, i C-området i Hebron provins, etter tvangsfordrivelse for andre gang på under to år grunnet bosettervold og trakassering. Ordren ga også innbyggerne tillatelse til gjenoppbygging av hus og annen ødelagt infrastruktur. En tilsvarende ordre ble gitt i juli 2024, da flyttet innbyggerne tilbake. De ble derimot igjen drevet på flukt etter kort tid grunnet vedvarende bosettervold (Sharon 2025b). Gjenoppbyggingen av landsbyen begynte i mars, men innbyggerne fryktet fremdeles for å flytte tilbake (Sharon 2025a).

3.4 Operasjoner gjennomført av palestinske sikkerhetsstyrker

Palestinske myndigheter har lenge slått ned på intern ikke-voldelig opposisjon på Vestbredden, hvilket i hovedsak har rammet personer fra islamistpartiene Hamas

og Palestinsk islamsk hellig krig, samt andre kritikere av presidenten, inkludert menneskerettsaktivister (Landinfo 2023; Lawyers for justice, møte 2023).

Bruk av vold mot egen befolkning er en krevende balansegang for palestinske myndigheter. PA står overfor dilemmaet om de skal kjempe mot en stadig mer undertrykkende okkupasjon, og i så fall hvordan, eller om de skal samarbeide med Israel. For PA har samarbeidet ikke bare innebåret å bekjempe palestinske væpnede grupper, men også forsøk på å kvele ikke-voldelige former for dissens, i påvente av innrømmelser fra Israel som vil forbedre palestinerne liv og dermed redusere impulsen til å gripe til våpen eller ta til gatene. Gevinsten for PA har alltid blitt forstått å inkludere en vei til en palestinsk stat, men Israel har konsekvent mislyktes i å møte forventningene i denne og andre henseender (Mustafa 2025).

I løpet av de siste årene har palestinske sikkerhetsmyndigheter på ulikt vis slått ned på både dissens mot eget regime og væpnet motstand mot okkupasjonen. Human Rights Watch (2025, s. 248) melder i årsrapporten for 2024 at PA fortsatte å arrestere motstandere og kritikere, inkludert studenter og journalister.

PA bruker også militær vold. I overensstemmelse med det internasjonale donor-samfunnet, særlig USA og EU, har palestinske sikkerhetsstyrker under president Mahmoud Abbas' regjeringstid slått hardt ned på irregulær væpnet motstand mot okkupasjonsmakten. Grupper som brøt med presidentens ordre om ikke å gjennomføre militante operasjoner, har blitt møtt med vold, arrestasjoner og undertrykking av PAs sikkerhetsstyrker (Landinfo 2023, s. 10).

Særlig to tilfeller fra de siste årene er verdt å trekke frem. I september 2022 ble palestinske sikkerhetsstyrker brukt for å slå ned på opptøyer i Nablus i kjølvannet av arrestasjonen av to Hamas-medlemmer, hvorav den ene skal ha vært en kommandør i Izz al-din al-Qassam-brigadene. En person ble drept og flere såret i sammenstøtene som fulgte. Partene kom etter få dager til en avtale der PA lovet å stoppe forfølgelsen av personer som var ettersøkt av Israel, med mindre de også var mistenkt for å ha brutt palestinsk lov (Abu Toameh 2022).

Den 5. desember 2024 iverksatte PA den største militæraksjonen PA noensinne har gjennomført mot egen befolkning, i Jenin flyktningleir. Målet var å slå ned på Jenin-brigadene, en væpnet gruppe tilknyttet diverse fraksjoner som Hamas, PIJ og Fatah (Hatuqa 2025). Etter en seks ukers beleiring der PA også stengte av leirens elektrisitet og vann, gikk Jenin-brigadene med på å deeskalere. Den 10. januar ble det meklet frem en avtale ved hjelp av lokale fraksjoner og sivile organisasjoner, der Jenin-brigaden forpliktet seg til å overgi våpnene sine, slik at PA-personell kunne operere fritt i leiren og arrestere medlemmene som ikke overholdt avtalen. Operasjonen hadde store menneskelige kostnader; et brigademedlem ble drept, 249 mistenkte sympatisører arrestert og seks PA-

offiserer drept sammen med åtte ubevæpnede sivile. Samtidig ble 2000 familier, rundt 10 000 mennesker, midlertidig fordrevet (Mustafa 2025).

Til egen befolkning hevdet myndighetene at motivet var å gjenopprette ro og orden, men operasjonen ble oppfattet som en demonstrasjon på hvor «hellig» sikkerhetssamarbeidet med Israel er for president Abbas, slik han selv har uttalt (Hatuqa 2025).

Flere har spekulert i om PAs aksjon i Jenin også var ment å vise verden at de er i stand til å ta over kontrollen i Gaza når krigen der tar slutt (Mondoweiss 2024; ACLED 2025; Hatuqa 2025; Pacchiani 2024b). I tillegg har enkelte sett operasjonen i sammenheng med Assad-regimets plutselige fall i Syria (Pacchiani 2024b). Talsmannen for de palestinske sikkerhetsstyrkene, Anwar Rajab, har bekreftet at aksjonen også var motivert av regionale hendelser som svekkelsen av Hezbollah i Libanon og president Bashar al-Assads fall i Syria. Han begrunnet det slik (Nofal 2024):

Any weak political authority unable to impose its control over all areas under its jurisdiction will fail to assert its vision and will not be part of the upcoming regional arrangements.

4 Sikkerhetssituasjonen i ulike områder

Som vist under punkt 3.1, har antall drepte steget markant fra 2020 til 2025. Enkelte områder på Vestbredden er mer utsatt enn andre, og som det fremgår av tabellene under, er Jenin, Tulkarem og Nablus de provinsene med flest antall drepte, både i løpet av hele femårsperioden og gjennom de to siste årene.

Mellom 1. januar 2020 og 14. april 2025 ble 1374 palestinere drept på Vestbredden, hvorav 1113 fra 2023 (OCHA u.å.-c). I det følgende redegjøres det nærmere for situasjonen i de mest utsatte provinsene.

4.1 Jenin

Voldsnivået, samt antall husødeleggelser/ødelagte strukturer, har økt betydelig i Jenin-provinsen siden 2020. Antall drepte palestinere ble mer enn tredoblet fra 2021 til 2022, og igjen nær tredoblet fra 2022 til 2023:

Tabell 6: Antall drepte og skadde, ødelagte strukturer, Jenin 2020-2024 (OCHA u.å.-c, a)

	2020	2021	2022	2023	2024
Antall drepte	2	16	55	147	143
Antall skadde	95	215	235	876	339
Ødelagte strukturer	15	33	50	168	181

Jenin er en av byene som er hardest rammet av militære operasjoner. De fleste sikkerhetshendelsene forekommer i leiren som huser palestinske flykninger fra 1948. Jenin flyktningleir, tett på sentrum av byen, har lenge vært kjent som et arnested for militante motstandsgrupper fra flere fraksjoner, i senere tid ledet av Jenin-brigadene (AbdulKarim 2024).

Israelske styrker har flere ganger i løpet av de siste årene gjennomført militære operasjoner i Jenin, av både kortere og lengre varighet. Mellom 3. og 5. juli 2023 gjennomførte israelske styrker den største militæroperasjonen i byen «på flere tiår» (Gold & Picheta 2023), med både bakke- og luftstyrker. 12 palestinere ble drept, 143 skadet. Dette var det høyeste antallet drepte i en enkeltoperasjon siden OCHA begynte å registrere drepte og skadde i 2005. Videre ble flere hundre hus ødelagt, og 3500 personer drevet på flukt (OCHA 2023a; Gold & Picheta 2023).

Operasjonen fant sted i en kontekst av økt vold i Jenin. Da den ble innledet, hadde allerede 63 palestinere blitt drept i byen i 2023, og i løpet av året ble 147 drept, nær en tredobling sammenlignet med 2022. Videre ble 876 palestinere skadd i Jenin i 2023, mer enn tre ganger så mange som i 2022 (OCHA 2023a, u.å.-c).

28. august 2024 innledet israelske styrker en svært omfattende militæroperasjon nord på Vestbredden, inkludert i Jenin. Styrkene gikk inn i Jenin 28. august, og trakk seg først ut natten 5./6. september, etter det som da var den lengste, sammenhengende operasjonen på Vestbredden siden 2002. Israelske myndigheter gjorde det imidlertid klart at det kun var snakk om en «pause» i operasjonen, kalt «Operation summer camps». Israelske styrker gikk senere i september igjen inn i Jenin (OCHA 2024b, c; Krever, Salman & Khadder 2024; France 24 2024).

19 palestinere ble drept i Jenin mellom 28. august og 6. september 2024, 58 skadet. Mer enn 1000 personer ble fordrevet fra sine hjem, og 1900 hjem ble skadet. 70 prosent av byens veinett og underliggende vann- og avløpsrør ble ødelagt med bulldoser, og vann ble fra 28. august kuttet til 35 000 innbyggere i Jenin flyktningleir og omkringliggende områder (OCHA 2024c, u.å.-c).

5. desember 2024 innledet palestinske sikkerhetsstyrker en omfattende operasjon i Jenin flyktningleir (OCHA 2025b). Ifølge palestinske myndigheter var formålet å «gjenopprette lov og orden», ved å angripe «militante» og «lovløse» de hevdet hadde tatt kontroll over leiren (Ahmed 2024; Goldenberg & Mohammed 2024). Operasjonen pågikk i praksis frem til israelske styrker 21. januar innledet den per 14. april stadig pågående Operasjon jernmur (Shezaf 2025d; Hatuqa 2025).

De palestinske styrkenes operasjon førte til ytterligere ødeleggelser i Jenin flyktningleir, drev svært mange på flukt og ledet til at UNRWA måtte stanse sine tjenester i leiren tidlig i desember (UNISPAL 2025; Goldenberg & Mohammed 2024; Kareem Khadder 2024; OCHA 2025b). OCHA skrev om den humanitære

situasjonen på Vestbredden 9. januar 2025 at rundt 2000 familier hadde blitt fordrevet fra leiren siden operasjonen startet tidlig i desember 2024 (OCHA 2025b).

OCHA skriver videre at skadene på hjem og infrastruktur er betydelige, og at 29 hus skal ha blitt «brent» under operasjonen (OCHA 2025b). Flere kilder meldte også at tilgangen til vann i leiren ble minimal etter at operasjonen begynte (OCHA 2025b; Goldenberg & Mohammed 2024; Kareem Khadder 2024).

Ifølge OCHAs tall ble 25 palestinere drept og 46 skadd i Jenin mellom 5. desember 2024 og 21. januar 2025 (OCHA u.å.-c). Disse tallene omfatter vel å merke hele Jenin provins, og inkluderer palestinere som har blitt skadd eller drept som følge av vold utført av israelske styrker og israelske bosettere.

Antallet drepte palestinere i 2024 – 143 – ligger på samme nivå som i 2023, nær tre ganger så høyt som i 2022. Antallet skadde i 2024 er imidlertid betydelig lavere enn i 2023; 339 mot 876. Dette indikerer at trenden for Vestbredden som helhet, også gjaldt for Jenin: Færre palestinere ble skutt eller utsatt for andre former for vold, men en betydelig høyere andel av de som rammes, blir drept.

21. januar 2025 innledet israelske styrker Operasjon jernmur (OCHA 2025g), beskrevet under punkt 3.2.1.1. Operasjonen begynte med at israelske styrker angrep Jenin flyktningleir, for siden å utvide operasjonen til andre deler av Jenin og den nordlige Vestbredden (Peleg & Shezaf 2025; OCHA 2025g).

Svært mange, og etter hvert de langt fleste, av leirens innbyggere ble fordrevet fra sine hjem allerede i løpet av de innledende dagene av operasjonen. Dette kom i tillegg til dem som allerede var fordrevet under tidligere operasjoner gjennomført av israelske og palestinske styrker (Ebrahim, Bashir & Khadder 2025). I en artikkel fra 9. februar skrev Politico at leiren ble tømt for nesten alle innbyggerne på «bare fire dager» (Hatuqa 2025). Den 30. januar meldte OCHA at nær alle av leirens 20 000 innbyggere hadde forlatt leiren i løpet av de to siste månedene (OCHA 2025c), og Haaretz at leiren «nesten er forlatt» (Shezaf 2025d).

Flere kilder viser til at av israelske styrker i praksis skal ha tvunget mange til å forlate leiren. En rekke kilder gjengir øyenvitneskildringer som tilsier at israelske styrker ved hjelp av droner, skal ha spilt av lydopptak som ber innbyggerne forlate leiren, og at de ikke vil bli skadet dersom de etterkommer dette. Andre skal ha fått beskjed om å forlate leiren under trussel om kommende angrep og ødeleggelser av hjem og infrastruktur (Shezaf 2025b; Ebrahim, Bashir & Khadder 2025). Israelske styrker har hevdet at de ikke tvinger palestinere til å forlate leiren (Ebrahim, Bashir & Khadder 2025). Lederen for en brigade som opererte i Tulkarem, sa imidlertid følgende i et intervju med Haaretz, publisert 5. februar (Shezaf 2025a):

Contrary to the official position, the brigade commander admits that residents have indeed been evicted from the camp by the Israeli military, but

claims that they were evacuated only from areas where there is fighting, while continuing their daily lives in other areas, wherever this is possible.

Israels forsvarsminister, Israel Katz, uttalte 23. februar at 40 000 palestinere hadde blitt «evakuert» fra flyktningeleirene Jenin, Tulkarem og Nur al-Shams. Ifølge Haaretz uttalte Katz at israelske styrker måtte forberede seg på å bli i leirene «det kommende året», og hindre innbyggerne i å returnere (Peleg & Shezaf 2025). Nyhetsbyrået AP gjengir imidlertid uttalelsene noe annerledes, og skriver at Katz skal ha sagt at «vi vil ikke tillate innbyggernes retur», og at han *tidligere* skal ha sagt at styrkene må forberede seg på å bli lenge i leirene (Goldenberg & Mohammed 2025). Uttalelsene er sålede tvetydige, og det er uklart om innbyggerne skal hindres i å returnere det kommende året, eller om de aldri skal tillates å returnere.

Med operasjonen i Jenin flyktningeleir har israelske styrker forårsaket svært store ødeleggelser på boliger og annen infrastruktur, som hadde blitt påført store ødeleggelser allerede høsten og vinteren 2024. Israelske myndigheter skal ha gitt ISF adgang til å rasere hus og ødelegge nabolag i leiren for å svekke militsenes motstandsevne og gjøre plass til militære kjøretøy og bulldosere (Kubovich 2025a). Mange kilder viser også til at israelske styrker har jevnet en rekke bolig-hus og leiligheter med jorden, begrunnet med at dette er strukturer som huset «terrorister», eller at strukturene måtte fjernes for å sikre fremkommelighet for israelske styrker (Hatuqa 2025; Kubovich 2025a; UN Palestine 2025).

Israelske styrker skal ha sprengt flere av de ødelagte bygningene med overlegg (Shezaf 2025a), og UNRWA skrev følgende i en uttalelse 3. februar (UNISPAL 2025): «In a split second yesterday, large swathes of Jenin camp were completely destroyed in a series of controlled detonations by the Israeli Security Forces». OCHA skrev 6. februar at israelske styrker sprengte 23 «residential structures» 2. februar, altså presumptivt i hendelsen UNRWA refererer til (OCHA 2025d).

De materielle ødeleggelsene i Jenin flyktningeleir er ikke begrenset til bolig-strukturer. Israelske styrker har ødelagt veier og underliggende vann- og avløpsrør samt elektrisitetslinjer, og disse ødeleggelsene kommer i tillegg til skadene under foregående operasjoner. 24. januar meldte FNs høykommisær for menneskerettigheter at tilgangen til grunnleggende tjenester som vann og strøm i Jenin hadde vært «severly disrupted for weeks» (OHCHR 2025).

En FN-rapport fra 10. mars sier følgende om ødeleggelsene (UN Palestine 2025):

At least 120 buildings in Jenin and 41 in Tulkarem have been demolished so far, apparently to make space for the creation of wide streets that would allow easier passage to military forces. Israeli security forces also announced that they will imminently demolish 16 houses in Nur Shams

refugee camp. Signs are being erected that give freshly bulldozed streets and junctions Hebrew names in Jenin and Tulkarem.

Både israelske bakke- og luftstyrker tar del i Operasjon jernmur, og 23. februar rykket også israelske stridsvogner inn i Jenin. Dette var første gang siden 2002 at israelske stridsvogner gikk inn på Vestbredden (Goldenberg & Mohammed 2025; Peleg & Shezaf 2025). Ifølge OCHAs database ble 36 palestinere, hvorav seks barn, drept, og 65 skadet, i Jenin-provinsen mellom operasjonens start 21. januar og 14. april (OCHA u.å.-c).

OCHA skrev 6. februar at israelske styrker innledningsvis ødela veien til Jenin offentlige sykehus, og omringet både dette og Ibn Sina-sykehuset, også i Jenin. Israelske styrker skal ha ransaket alle som beveger seg inn eller ut av sykehusene, inkludert ambulanser (OCHA 2025d). Dette bekreftes i en artikkel i Haaretz 30. januar, hvor det også fremgår at israelske styrker kuttet strøm- og vannforsyningen til Jenin offentlige sykehus da Operasjon jernmur begynte (Shezaf 2025d).

4.2 Tulkarem

Provinsen Tulkarem har i likhet med Jenin opplevd en voldsom økning i voldsnivået de senere årene, reflektert i antall drepte og skadde palestinere. Antall ødelagte hus/strukturer har også økt betydelig:

Tabell 7: Antall drepte og skadde, ødelagte strukturer, Tulkarem 2020-2024 (OCHA u.å.-c, a)

	2020	2021	2022	2023	2024
Antall drepte	2	3	1	68	141
Antall skadde	47	183	188	237	283
Ødelagte strukturer	7	6	19	129	323

Antallet drepte palestinere i provinsen økte fra 2, 3 og 1 i 2020, 2021 og 2022, til 68 og 141 i 2023 og 2024. Økningen har i all hovedsak funnet sted etter 7. oktober 2023: 11 palestinere ble drept mellom 1. januar og 6. oktober 2023, 57 mellom 7. oktober og 31. desember. Mellom 7. oktober 2023 og 31. desember 2024 ble 198 palestinere drept i provinsen. Av disse ble 72 drept i Tulkarem-leiren, 68 i Nur al-Shams-leiren. 27 av de drepte var under 18 år (OCHA u.å.-c).

Antall skadde registrert av OCHA, økte betydelig fra 47 i 2020 til 183 i 2021 og 188 i 2022. I 2023 og 2024 økte antallet til 237 og 283, men ikke like distinkt som økningen i antall drepte. Samtidig skjer det også her en tydelig endring etter 7. oktober 2023: Mellom 1. januar og 6. oktober 2023 ble 75 palestinere registrert skadde i Tulkarem, mot 162 mellom 7. oktober og 31. desember.

Tulkarem by og de to flyktningeleirene i området, Tulkarem og Nur Shams, har i løpet av de siste par årene vært gjenstand for mer enn 60 israelske storminger,

som har resultert i mer enn 500 ødelagte strukturer (Al Jazeera 2025). Tall fra OCHA viser også en dramatisk økning i antall ødelagte hus/strukturer, fra 19 i Tulkarem-provinsen i 2022, til 129 i 2023 og 323 i 2024. Igjen skjer en tydelig endring etter 7. oktober 2023: 20 strukturer ble ødelagt fra 1. januar til 6. oktober 2023, 109 fra 7. oktober til 31. desember. Av disse ble 48 ødelagt i Tulkarem-leiren og 21 i Nur al-Shams-leiren. I 2024 registrerte OCHA (u.å.-b) 323 ødelagte strukturer; 182 i Tulkarem-leiren og 126 i Nur al-Shams-leiren.

Israels Operasjon jernmur omfatter også Tulkarem. Den 27. januar 2025 gikk israelske styrker inn Tulkarem by og de to flyktningeleirene (OCHA 2025c). Svært mange av innbyggerne i Tulkarem-leiren ble fordrevet fra sine hjem under begynnelsen av operasjonen, og OCHA meldte allerede 6. februar at mer enn 12 00 personer hadde flyktet fra leiren; omtrent 90 prosent av dens innbyggere (OCHA 2025d). I et intervju med Haaretz publisert 5. februar 2025, innrømmer lederen for en israelsk brigade som opererer i Tulkarem-leiren, at israelske styrker har kastet beboere i leiren ut fra sine hjem (Shezaf 2025a).

Også i Nur al-Shams-leiren skal svært mange ha blitt fordrevet (OCHA 2025g). Israels forsvarsministers uttalelser om at israelske styrker må belage seg på å bli i leirene i minst et år, og at beboerne ikke skal tillates å vende tilbake, gjaldt også leirene i Tulkarem (Peleg & Shezaf 2025).

Ifølge det palestinske senteret for menneskerettigheter hadde per 9. februar også «hundrevis» av beboere i østlige og sørlige nabolag i Tulkarem by, blitt beordret til å flytte ut av sine hjem uten mulighet til å ta med seg eiendeler (PCHR 2025b).

Det palestinske senteret for menneskerettigheter siterer 9. februar lederen for folkekomiteene for tjenester i Tulkarem-leiren på at rundt 300 bygninger i leiren var totalødelagt av brann eller eksplosjoner, mens rundt 2000 hjem var skadet (PCHR 2025b). Det fulle omfanget av husødeleggelser fremstår foreløpig uklart, og OCHA (2025h) skriver 13. mars at humanitære aktører ikke har kunnet verifisere alle husødeleggelser i leirene grunnet manglende tilgang.

Operasjonen hadde per medio april 2025 medført svært omfattende skader på infrastruktur, og flere kilder melder at israelske styrker med overlegg har ødelagt bygninger, veier og annet (Shezaf 2025a, b; UN Palestine 2025).

Ødeleggelserne er særlig omfattende i Tulkarem- og Nur al-Shams-leirene. OCHA skriver følgende 20. februar (OCHA 2025e):

(...) heavy damage has been recorded in Tulkarm and Nur Shams refugee camps, where 8.4 kilometres of sewage and stormwater networks and 15 kilometres of water pipelines have been severely damaged. The destruction has disrupted access to safe water for approximately 27,000 people, with at

least 7,000 still not connected to the water system despite urgent municipal efforts to restore services.

Tilgangen til helsetjenester ble samtidig sterkt begrenset for innbyggere i Tulkarem og i leirene. Haaretz skrev i en artikkel 5. februar at israelske styrker satte opp et sjekkpunkt utenfor Thabet-sykehuset i Tulkarem, og bare slapp inn pasienter «etter en sikkerhetssjekk» (Shezaf 2025a). Ifølge Verdens helseorganisasjon (WHO 2025) ble også ambulanser og annet helsepersonell påført restriksjoner som hindret dem i arbeidet. Organisasjonen dokumenterte 54 angrep mot helsetjenesten i løpet av den første måneden av Operasjon jernmur.

UNRWAs tjenester ble stanset under operasjonen. Haaretz skriver at dette skyldtes aktiviteten til israelske styrker snarere enn en ordre om å avslutte UNRWAs arbeid fra israelske myndigheter (Peleg & Shezaf 2025).

OCHA skrev 20. februar at flesteparten av de fordrevne i Tulkarem (og i Jenin) har søkt tilflukt i leide hus og leiligheter, men at kostnadene for mange er i ferd med å bli for høye. 60 familier, i alt 300 personer, bodde i offentlige tilflukts-sentra (OCHA 2025e). En undersøkelse blant fordrevne i Jenin og Tulkarem gjennomført av OCHA, UNRWA og partnere 25. og 26. februar, viste at 70 prosent meldte om manglende tilgang til hygieneartikler, at mange ikke har råd til å kjøpe mat og har måttet kutte i antall måltider, at vanntilgangen er mangel-full, at mange barn har mistet tilgangen til skolegang og at medisintilgangen var utilstrekkelig grunnet pris og mangler (OCHA 2025g). Også det palestinske senteret for menneskerettigheter viser til at mange har fått skolegangen avbrutt, og at tolv skoler i Tulkarem by og i flyktningleirene har måttet stenge grunnet den israelske operasjonen (PCHR 2025b).

Ifølge OCHAs oversikt over skadde og drept, har 13 palestinere blitt drept mellom starten på Operasjon jernmur 21. januar og 14. april, hvorav ni i Nur al-Shams, tre i Tulkarem by og én i Tulkarem-leiren. Av disse var to barn under 18 år, to kvinner og ni menn. Samme kilde melder at 36 palestinere ble skadet i provinsen i samme tidsperiode, herunder femten i Tulkarem-leiren, ni i Nur al-Shams og seks i Tulkarem by (OCHA u.å.-c).

Rundt 85 palestinere skal per 9. februar ha blitt arrestert, inkludert seks barn, ifølge det palestinske senteret for menneskerettigheter. Flere av dem skal ha blitt hardt fysisk skadet som følge av slag under arrestasjon (PCHR 2025b).

4.3 Nablus

Sikkerhetssituasjonen i Nablus har, som flere andre områder av Vestbredden, vært ustabil de siste årene, med hyppige israelske militæroperasjoner og økende bo-setteraktivitet (Orto 2024). Tidvis forekommer også sammenstøt mellom palestinske styrker og lokale væpnede grupper.

Volden tiltok i 2021, med en klar økning i antall drepte og skadde palestinere samt i antall ødelagte hus/strukturer. Antall skadde har derimot gått betraktelig ned siden 2023, som det fremgår av tallene samlet av OCHA:

Tabell 8: Antall drepte og skadde, ødelagte strukturer, Nablus 2020-2024 (OCHA u.å.-c, a).

	2020	2021	2022	2023	2024
Antall drepte	3	20	33	89	52
Antall skadde	709	8749	5468	6742	908
Ødelagte strukturer	31	45	61	134	140

En voldsom økning i antall drepte palestinere fant sted i 2023, da 89 personer ble drept, herunder 16 barn. Økningen skjedde vel å merke allerede *før* 7. oktober: 51 palestinere ble drept i Nablus mellom 1. januar og 6. oktober 2023, 38 mellom 7. oktober og 31. desember. Antallet skadde sank markant etter 7. oktober: 5862 ble skadd mellom 1. januar og 6. oktober, 880 mellom 7. oktober og 31. desember. Dette later til å henge sammen med at det har vært færre sammenstøt med det israelske militæret i Nablus etter 7. oktober: 5226 av de som ble skadd før 7. oktober, ble skadd som følge av tåregass. Antallet drepte sank til 52 i 2024, hvorav ti barn. Dette er tydelig lavere enn i 2023, men langt høyere enn i 2022 og foregående år. 15 palestinere, hvorav to barn, ble drept i Nablus mellom 1. januar og 14. april 2025 (OCHA u.å.-c).

Voldsøkningen fra 2022 sammenfalt med den politiske høyredreiningen i Israel etter valget samme år. Støtten til en tostatsløsning i den palestinske befolkningen sank betraktelig etter hvert som Likud begynte regjeringsforhandlinger med religiøse- og ytre høyre-parti, hvilket førte til økt støtte til militær motstand mot okkupasjonen (Palestinian Centre for Policy and Survey Research 2022).

Denne motstanden manifesterte seg blant annet i etableringen av en væpnet gruppe, som kalte seg Løvehiet (Lions Den). Gruppen representerer en ny generasjon palestinere som var misfornøyde og frustrerte over både okkupasjonen og egne myndigheter (Mustafa 2025). Løvehiet har røtter i Nablus Brigades, dannet tidlig i 2022, og består av unge menn fra forskjellige politiske fraksjoner. De har blitt kjent for sin uavhengighet fra etablerte politiske partier og har vunnet stor popularitet (Orto 2024; Mustafa 2025).

Løvehiet fortsatte å vokse i popularitet, både på nettet og i gatene, og inspirerte til flere enkeltaksjoner mot israelske styrker og bosettere. Israelske styrker intensiverte sine raid mot gruppen gjennom året og foretok flere arrestasjoner.

Etter at medlemmer av Løvehiet drepte en israelsk soldat 11. oktober 2022, svarte israelerne med en to-ukers blokade av hele Nablus distrikt, hvilket fikk store konsekvenser for de om lag 400 000 innbyggerne.

Det palestinske selvstyret (PA) har også forsøkt å påvirke gruppen, delvis gjennom arrestasjoner og tilbud om amnesti til medlemmer som legger ned våpnene (Barghouti & Patel 2022).

Volden ble trappet ytterligere opp i 2023. Om morgenen 22. februar invaderte israelske styrker Nablus. Det startet med at en undercover spesialoperasjonsenhet infiltrerte gamlebyen tidlig om morgenen, og søkte etter krigere fra Løvehiet. En væpnet konfrontasjon oppstod da to av de ettersøkte hadde forskanset seg i et hus i byen. De israelske spesialstyrkene innkalte forsterkninger, og israelske militærkjøretøyer rullet inn i byen.

Ifølge øyenvitner fra Nablus og Balata flyktningleir, gjennomførte mer enn 50 israelske militærkjøretøyer en fullskala invasjon av Nablus samtidig som de innførte en stenging av inngangs- og utgangspunktene til byen.

Elleve palestinere ble drept i aksjonen, og over hundre ble såret, de fleste av skuddskader. Syv av de drepte tilhørte en væpnet gruppe, mens de fire andre var sivile, hvorav tre eldre menn og en 16 år gammel gutt (Barghouti 2023).

Flere av de israelske bosettingene omkranser Nablus, og mange av de mindre byene og landsbyene i provinsen blir jevnlig utsatt for angrep fra bosettere. Volden har blitt grovere i løpet av de siste årene. Mens typiske hendelser tidligere rammet olivenlunder og annet jordbruk, har angrepene i nyere tid i større grad medført skade på person og boliger.

Dette toppet seg i februar 2023 da flere hundre israelske bosettere samlet seg og gikk til angrep på byen Huwara og omkringliggende områder. Angrepet var en hevnaksjon på drapet på to israelske brødre fra en bosetting utenfor Nablus. Drapene skjedde kort tid etter den israelske militæraksjonen nevnt over, der elleve personer ble drept. Bosetterne ramponerte og satte fyr på flere hus, næringsbygg og biler. En person ble drept og flere hundre såret (Mezzofiore et al. 2023).

Voldshendelsen var så brutal at den israelske militærkommandanten for Vestbredden kalte det en «pogrom» og sa at Israels forsvar (IDF) ikke var tilstrekkelig forberedt på hevnangrep. IDFs granskning fant at militæret ikke hadde utplassert nok soldater for å forhindre opptøyene (Mezzofiore et al. 2023).

CNN gjennomførte egne undersøkelser av hendelsen, basert på analyse av videoer fra stedet, vitnesbyrd fra en israelsk soldat, samt intervjuer med syv øyenvitner og to palestinske journalister. CNN fant at styrkene ikke bare mislyktes i å stoppe opptøyene i Huwara, men heller ikke beskyttet innbyggerne da bosettere satte fyr på palestinske hjem og bedrifter og blokkerte tilgang til nødtjenestene. I stedet, da innbyggerne kastet steiner som reaksjon på bosetternes aggresjon, skjøt israelske styrker mot palestinerne med tåregass og støtgranater, ifølge analyse av bilde-materialet og øyenvitneberetninger (Mezzofiore et al. 2023).

Etter angrepet uttalte finansminister og leder for det religiøse sionistpartiet Bezalel Smotrich at «Huwara må utraderes». Smotrich, selv bosetter, hadde nylig blitt utnevnt til de facto guvernør for Vestbredden med ansvar for den sivile administrasjonen av Vestbredden, av statsminister Netanyahu (Imbert 2023).

I en senere hendelse, i oktober 2024, ble fire palestinske menn drept av israelske spesialstyrker i en undercover-operasjon. Styrkene kjørte inn i Nablus by fordekt som sivile og skjøt mot bilen de drepte kjørte. En femte mann ble såret av splinter (Al Jazeera 2024).

Nablus er foreløpig ikke inkludert i Operasjon jernmur, men Smotrich inkluderte Nablus da han den 10. februar 2025 advarte om at palestinske byer på Vestbredden kunne bli utsatt for ødeleggelser lignende dem i Gaza, med sivile tvunget til å flykte til naboland. Han gjentok også planer om å annektere Vestbredden, og signaliserte en intensjon om å innføre israelsk suverenitet over okkuperte territorier (Khalilc & Abu Shamala 2025).

Flyktningleirene Camp No. 1, Balata og Askar, som alle ligger like utenfor Nablus by, er spesielt utsatt. Som andre flyktningleirer på Vestbredden, har disse blitt utsatt for flere israelske militæroperasjoner siden 7. oktober 2023 (The New Arab 2025; Samra & Kouachi 2025; UNRWA 2023b, a, c; WAFA 2023).

Senest 9. april 2025 ble Balata-leiren stormet av flere titalls soldater i pansrede kjøretøy. Innfartsveiene til leiren ble stengt, flere hus ble raidet og enkelte overtatt av det militære. Flere familier skal ha blitt tvunget til å forlate hjemmene sine (The New Arab 2025).

4.4 Ramallah

Ramallah by, som huser de palestinske selvstyremyndighetene (PA) samt en rekke internasjonale delegasjoner, har i lengre perioder vært mindre utsatt for angrep og operasjoner gjennomført av israelske styrker enn andre deler av Vestbredden. Tallene for provinsen som helhet er imidlertid sammenlignbare med andre provinser hva angår drepte, skadde og antall ødelagte strukturer:

Tabell 9: Antall drepte og skadde, ødelagte strukturer, Ramallah 2020-2024 (OCHA u.å.-c, a).

	2020	2021	2022	2023	2024
Antall drepte	6	11	23	41	31
Antall skadde	553	910	417	1133	414
Ødelagte strukturer	59	109	60	33	90

Som det fremgår av tabell 9, økte antall drepte og skadde betydelig i 2023 sammenlignet med de tre foregående årene, primært etter 7. oktober. Mens 14 palestinere ble drept og 390 skadd mellom 1. januar og 6. oktober 2023, ble 27

drept og 743 skadd mellom 7. oktober og 31. desember (OCHA u.å.-c). I 2024 var antallet drepte høyere enn tidligere år, men klart lavere enn i 2023. Antall skadde sank også betydelig sammenlignet med 2023, og andelen drepte av det totale antallet skadde og drepte («casualties») økte her som andre steder på Vestbredden markant i 2024. Ifølge OCHA (u.å.-c) ble to palestinere drept i Ramallah mellom 1. januar og 14. april 2025. 254 palestinere ble skadet i samme tidsrom.

Kilder viser til at antall israelske militæroperasjoner og bosetterangrep i Ramallah-provinsen har økt etter 7. oktober, og at israelske styrker gjennomfører langt mer omfattende operasjoner enn foregående år. Militæroperasjoner og bosetterangrep skjer også, i større grad enn tidligere, i eller nær Ramallah by (Hatuqa 2023; AFP 2023a; Asharq al-Awsat 2024; Hatuqa 2024).

28. desember 2023 gjennomførte israelske styrker koordinerte raid inn i ti byer på Vestbredden, herunder Ramallah. Israelske styrker gikk inn i sentrum, pågrep ansatte og beslagla penger fra seks vekslingskontorer (Al Jazeera 2023). 4. mars 2024 gjennomførte ISF «det største raidet i Ramallah på mange år», ifølge Reuters. ISF skal ha gått inn i Ramallah by med «dusinvis» av kjøretøy, samt i al-Am‘ari-leiren nær byen, hvor ISF skjøt og drepte en 16-åring (Sawafta 2024).

Angrep begått av israelske bosettere, skal ha økt i antall og omfang etter 7. oktober. 12. oktober 2023 gikk israelske bosettere sammen med ISF til angrep på landsbyen Wadi al-Siq øst for Ramallah by, og alle landsbyens 200 innbyggere skal ha blitt fordrevet fra sine hjem. Da innbyggerne en uke senere fikk returnere for å hente sine eiendeler, skal både eiendeler og hus og annen infrastruktur ha vært ødelagt (AFP 2023a). Den palestinske menneskerettighetsorganisasjonen al-Haq rapporterte ett år senere at en ny utpost var satt opp av bosettere i området, og at bosettere tilhørende denne utposten, gjennomførte angrep mot palestinere (Hatuqa 2024; Al-Haq 2024). I november 2024 skal bosettere ha satt fyr på en rekke biler i al-Bire, nær Ramallah by. Ifølge avisen Asharq al-Awsat finner bosetterangrep sjelden sted så nære Ramallah by (Asharq al-Awsat 2024).

4.5 Øst-Jerusalem

Tabell 10: Antall drepte og skadde, ødelagte strukturer, Øst-Jerusalem 2020-2024 (OCHA u.å.-c, a)

	2020	2021	2022	2023	2024
Antall drepte	7	14	10	33	21
Antall skadde	320	2056	1001	574	211
Ødelagte strukturer	256	252	241	364	406

Situasjonen i Øst-Jerusalem skiller seg fra andre byer på Vestbredden ved at den er under fullstendig israelsk kontroll. Israel annekterte byen i 1967, og siden den gang er over 200 000 israelske bosettere bosatt i denne delen av byen. Palestinere

og jøder bor dermed tett på hverandre, i motsetning til i alle andre byer på Vestbredden, med unntak av H2 i Hebron. Mens Israel tilrettelegger for økt jødisk bosetting i byen, nekter staten å gi palestinerne tillatelse til å bygge i eller utvikle sine nabolag. Det fører til trangboddhet og uautorisert bygging av hus som risikerer å bli beordret revet av det israelske militæret (Krauss 2021a).

Sammenstøt mellom palestinere og israelske soldater og bosettere skjer hyppig, gjerne under store religiøse og politiske markeringer, særlig rundt Al-Aqsa-moskéen og Tempelhøyden (BBC 2021; Krauss 2021a; Gritten & Lukov 2023) eller som følge av et palestinsk angrep mot israelske soldater eller bosettere (The Times of Israel 2022). Det har i flere tiår vært forbudt for jøder å be ved Al Aqsa-moskéen i Jerusalem. Forbudet har imidlertid gradvis blitt mindre strengt håndhevet, og under årets jødiske påskefeiring (Passover) strømmet et rekordstort antall jøder til den hellige høyden for å be. Minister for nasjonal sikkerhet Itamar Ben-Gvir er en av forkjemperne for å endre status quo-reguleringen av den hellige høyden og har selv blitt observert på stedet ved flere anledninger. Samtidig har tilgangen til Al-Aqsa-moskéen blitt strammet kraftig inn for palestinske muslimer. Under årets ramadan ble det satt et tak på 10 000 tillatelser (Masarwa & Rapaport 2025). Til sammenligning fikk rundt 60 000 palestinere fra Vestbredden besøke Øst-Jerusalem under første og andre fredag under ramadan i 2022 (OCHA 2022).

Ordre om utkastelser av palestinske familier, spesielt fra nabolaget Sheikh Jarrah, og ekspropriering av palestinske eiendommer for å bygge og utvide israelske bosetninger, er andre forhold som bidrar til et høyt konfliktnivå i Øst-Jerusalem (Krauss 2021a; Berg & Tobin 2021).

I Øst-Jerusalem økte antallet drepte palestinere betydelig fra 2022 til 2023, og som i de fleste andre provinser i all hovedsak etter 7. oktober. Ni palestinere ble drept i Øst-Jerusalem mellom 1. januar og 6. oktober 2023, mot 24 mellom 7. oktober og 31. desember. Tilsvarende ble 269 palestinere skadd i provinsen mellom 1. januar og 6. oktober 2023, mot 305 mellom 7. oktober og 31. desember. I 2024 sank antallet drepte sammenlignet med 2023, men lå fremdeles betydelig høyere enn foregående år. Mellom 1. januar og 14. april 2025 ble to palestinere drept i Øst-Jerusalem, og 87 skadd (OCHA u.å.-c).

4.6 Hebron

Tabell 11: Antall drepte og skadde, ødelagte strukturer, Hebron 2020-2024 (OCHA u.å.-c, a)

	2020	2021	2022	2023	2024
Antall drepte	3	10	10	46	30
Antall skadde	265	944	433	452	412
Ødelagte strukturer	180	159	220	180	232

Hebron provins ligger lengst sør på Vestbredden. Byen Hebron, den nest største på Vestbredden etter Jerusalem, er senter for handel og industri. Byen er delt inn i to soner, H1, som administreres av PA, og H2, som er under israelsk kontroll.

H1 er klart størst i omfang, med 80 prosent av byens 244 000 innbyggere (UNRWA 2022; PCBS 2021a). H2, den gamle bykjernen, rommer både jødiske og muslimske helligdommer, og er en av få palestinske byer med israelske bosettinger i bykjernen, tett på palestinske nabolag. Ifølge UNRWA (2022) bor det rundt 34 000 palestinere i H2 og 800 israelere. Dette har over flere år ført til et høyt konfliktnivå, og den palestinske befolkningen har måttet forholde seg til strenge bevegelsesrestriksjoner, israelsk overvåking og et stort israelsk militært nærvær (UNRWA 2022; OCHA 2020).

En del av H2, som blant annet inkluderer de israelske bosettingene, ble i 2015 omgjort til lukket militær sone av israelske myndigheter. Det førte til strengere bevegelsesrestriksjoner for personer og kjøretøy. Tilgang for personer som ikke var registrert bosatt der, ble sterkt begrenset. I 2020 anslo OCHA at 20 prosent av palestinerne i H2 bodde innenfor dette området (OCHA 2020).

Som det fremgår av tabell 11, har konfrontasjonene, frem til 2023, i langt større grad ført til skader på personer og materiell enn død. I 2023 endret imidlertid voldsbildet seg også her, og antall drepte økte til 46 fra 10 året før, herunder minst åtte barn. Situasjonen forverret seg særlig etter 7. oktober. Israelske styrker eskalerte da voldsbruken mot innbyggerne og strammet kraftig inn på bevegelsesfriheten til palestinerne (OHCHR 2024b; B'Tselem 2024b). B'Tselem (2024b) har publisert en rapport som viser til flere eksempler på hvordan israelske soldater både har økt omfanget, type og alvorlighetsgraden av vold. Rapporten, som bygger på intervjuer med 25 personer som ble angrepet av israelske soldater i tidsrommet mellom mai og august 2024, viser at palestinske innbyggere i Hebron vilkårlig risikerer å bli offer for brutal vold.

Dette reflekteres i statistikken samlet inn av OCHA. Ifølge deres tall ble ti palestinere drept i Hebron mellom 1. januar og 6. oktober 2023, og 36 mellom 7. oktober og 31. desember. Tilsvarende ble 122 palestinere skadd i Hebron mellom 1. januar og 6. oktober 2023, mot 330 mellom 7. oktober og 31. desember. I 2024 sank antall drepte sammenlignet med 2023, men lå langt høyere enn foregående år. Mellom 1. januar og 14. april 2025 ble tre palestinere drept i Hebron, og 198 skadet (OCHA u.å.-c).

Foruten økt bruk av vold og trakassering etter 7. oktober, strammet Israel inn på de allerede strenge bevegelsesrestriksjonene i H2. Dette førte til at befolkningen ble hindret tilgang til tjenester som helse og skole. Israelske myndigheter beordret de fleste butikkene i H2 til å stenge, og det ble pålagt portforbud fra kl. 22 til 7, med trusler om vold og arrestasjoner dersom man beveget seg utendørs i det angitte tidsrommet (OHCHR 2024b).

Andre tjenester ble også vanskeligere tilgjengelig i perioden. Tidlig på sommeren 2024 reduserte israelske myndigheter vannforsyningen til sørlige Vestbredden med 40 %. Dette rammet særlig palestinske samfunn i H2-området. Palestinere i gamlebyen ble hindret fra å kjøpe og transportere vanntanker til sine hjem. Restriksjonene gjaldt ikke for de israelske bosetterne i byen (OHCHR 2024b).

Vold mellom palestinere og bosettere har pågått gjennom mange år, men mens vold begått av palestinske innbyggere, møter sterke reaksjoner fra israelske sikkerhetsmyndigheter, blir bosettervold begått med langt større grad av straffefrihet (Yesh Din 2025).

Flere områder i Hebron provins er, i likhet med H2, i stor grad utsatt for vold fra bosettere. Området Masafer Yatta i de sørlige Hebron-åsene er et av de mest utsatte stedene. Siden tidlig i 2023 har Masafer Yatta sett en kraftig og vedvarende eskalering av bosettervold, med både menneskelige tap og omfattende materielle skader. Hyppigheten av slike hendelser har økt dramatisk, fra et gjennomsnitt på 1,5 hendelser per måned i 2021 og 2022 til nesten fem hendelser per måned de siste to årene. Denne oppadgående trenden har fortsatt inn i 2025. OCHA har dokumentert nesten seks hendelser per måned bare i første kvartal. Sammenlignet med basislinjegjennomsnittet de siste 15 årene er økningen sterk. Mens bare 18 hendelser ble dokumentert mellom 2006 og 2020, ble 180 hendelser registrert mellom 2021 og 2024 (OCHA 2025i).

Det palestinske senteret for menneskerettigheter (PCHR 2025a) dokumenterer også økt bosettervold i Hebron. I en rapport publisert 20. april, fremkommer det at israelske bosettere utførte 46 angrep på palestinske sivile og eiendommer i Hebron første kvartal i 2025, hvilket skal være en markant økning fra tidligere.

På tross av manglende beskyttelse mot bosettervold fra politiet og det israelske forsvaret, har Israels Høyesterett to ganger, senest i februar 2025, beordret politiet og IDF til å gjøre det mulig for innbyggerne i den palestinske landsbyen Khirbet Zanuta, helt sør i Hebron provins, å returnere dit etter at de hadde blitt tvunget til å flykte på grunn av bosettervold og trakassering (Sharon 2025b). Det gjenstår å se hvor mange av beboerne som tør å flytte tilbake (Sharon 2025a).

4.7 Betlehem

Tabell 12: Antall drepte og skadde, ødelagte strukturer, Betlehem 2020-2024 (OCHA u.å.-c, a)

	2020	2021	2022	2023	2024
Antall drepte	0	2	11	18	10
Antall skadde	154	756	219	759	211
Ødelagte strukturer	92	62	87	54	107

Betlehem provins ligger mellom Jerusalem og Hebron. Det meste av provinsen er definert som C-område, mens byene Bethlehem, Beit Jala og Beit Sahur og de tre flyktningleirene Duheisheh, Ayda og Al-Aza er innenfor A-områdene.

Betlehem er omringet av israelske bosettinger i vest, nord og øst, og separasjonsmuren deler provinsen og går delvis også gjennom byen Bethlehem (Sudilovsky 2020). På grunn av nærheten til Jerusalem og flere store bosettinger, er det streng kontroll på veiene inn og ut av byen.

Situasjonen i de palestinskkontrollerte byene i provinsen, som Bethlehem, er relativt rolig, men innbyggerne bosatt nær de israelske bosettingene eller som eier jord i C-områdene, er utsatt for tap av land, vold og trakassering fra bosettere, som mange andre steder på Vestbredden (Sudilovsky 2020; Balasan Initiative for Human Rights 2024; The Times of Israel 2025).

Antall drepte palestinere i Bethlehem-provinsen økte markant fra 2021 til 2022 – og fra 2022 til 2023. Som i de langt fleste provinsene på Vestbredden skjedde økningen i 2023 *etter* 7. oktober: Fire palestinere ble drept mellom 1. januar og 6. oktober 2023, mot 14 mellom 7. oktober og 31. desember. Av de 18 drepte i 2023 var seks under 18 år. I 2024 sank antallet drepte sammenlignet med 2023 og 2022, men var betydelig høyere enn foregående år. Mellom 1. januar og 14. april 2025 ble to palestinere drept i Bethlehem-provinsen, 109 skadet (OCHA u.å.-c)

Betlehem, som tradisjonelt har hatt en stor kristen befolkning og som har flere kristne monumenter, inkludert Fødselskirken, er et viktig turistmål. De siste årene har derimot turismen blitt kraftig redusert grunnet den pågående krigen i Gaza. Antall besøkende sank fra rundt to millioner før pandemien i 2019 til 100 000 i 2024. For en by som har hatt turisme som hovedinntektskilde, har nedgangen påvirket byen i stor grad, og ført til fraflytting, nedstengte butikker og arbeidsledighet (Valente 2024).

Operasjon jernmur har ikke blitt iverksatt i den sørlige delen av Vestbredden, men Dheisheh flyktningleir i Bethlehem ble utsatt for et omfattende israelsk militærraid 2. april 2025. Tunge militærkjøretøy og bulldosere, støttet av flere hundre soldater, stormet leiren, sperret alle innfartsveier, og gjennomførte husransaker og undersøkelser av området. Under aksjonen ble det hengt opp advarsler til beboerne, der det ble truet med ytterligere tiltak mot enhver form for motstand (Balasan Initiative for Human Rights 2025).

Minst åtte hjem ble stormet, flere av dem påført skader og brukt til å holde palestinere i varetekt. Tretten personer ble såret i sammenstøtene som fulgte, hvorav to med skader etter skudd med skarp ammunisjon. Femten skal ha blitt arrestert i løpet av den syv timer lange operasjonen (OCHA 2025i).

I forkant hadde soldater merket flere hus i leiren med blå maling, en metode tidligere brukt før riving av bygninger i Jenin og Tulkarem. Droner ble brukt til å kartlegge leiren, og soldater tok detaljerte mål av gatene, noe som vekket frykt for kommende, omfattende rivninger. I ett av husene som ble ransaket, ble det israelske flagget heist (Balasan Initiative for Human Rights 2025).

Hendelsen må, ifølge den palestinske menneskerettighetsorganisasjonen Balasan Initiative for Human Rights, ses i sammenheng med uttalelser fra finansminister Bezalel Smotrich der han har tatt til orde for å oppløse palestinske flyktningleirer, avvikle UNRWA og hindre palestinernes rett til retur. Organisasjonen frykter at israelske myndigheter vil benytte gjeldende unntakstilstandslover til å gjennomføre slike tiltak, med mål om å koble israelske bosettinger til Jerusalem og dermed annektere store deler av Vestbredden (Balasan Initiative for Human Rights 2025).

Den 12. februar i år ble også Arroub flyktningleir utsatt for en israelsk arrestasjonskampanje, og en UNRWA-drevet helseklinikk brukt som midlertidig varetektsfengsel. Bruk av UNRWAs installasjoner har forekommet flere ganger i løpet av Operasjon jernmur, særlig i Jenin og Tulkarem (UNRWA 2025).

Det er ellers få rapporteringer om israelske militæraksjoner i Betlehem provins, men blant nyere hendelser kan nevnes at israelske styrker den 3. april skjøt og drepte en palestinsk mann etter at han angivelig hadde kastet stein mot israelske kjøretøy nær landsbyen Husan (OCHA 2025i).

Foruten enkeltstående militære operasjoner og tilfeller av bosettervold i C-områdene, preger særlig de mange israelske sjekkpunktene og veisperringene hverdagen til innbyggerne i Betlehem. Kontrollen ved innfartsveiene til provinsen ble ytterligere skjerpet etter 7. oktober 2023. Totalt skal det da ha vært installert 53 militære sjekkpunkt og veisperringer i Betlehem provins, hvorav de fleste var permanent stengt. Betongblokker sperret 36 av veiene i området (MEMO 2025a).

Den 21. januar 2025, samtidig som Operasjon jernmur ble iverksatt nord på Vestbredden, strammet israelske styrker ytterligere inn på beleiringen av Betlehem provins. Antallet militære sperringer, barrierer og betongblokker var da økt til 89. Inn- og utreise ble følgelig langt mer komplisert, og innbyggerne ble tvunget til å ta i bruk mindre og færre veier i tillegg til ytterligere tidkrevende kontroll av biler og identitet på sjekkpunktene som var åpne (MEMO 2025a).

4.8 Øvrige provinser

Voldsnivået i de fire provinsene som ikke er omtalt over – Tubas, Qalqiliya, Salfit og Jeriko – var frem til 2023 noe lavere enn på Vestbredden for øvrig hva angår drepte palestinere. En dramatisk økning skjedde imidlertid også i disse provinsene fra 2022 til 2023, med unntak av Salfit. I Tubas og Qalqiliya ble de langt fleste drept etter 7. oktober: Ti palestinere ble drept i de to provinsene mellom 1. januar og 6. oktober 2023, mot 32 mellom 7. oktober og 31. desember. I Jeriko var

derimot situasjonen en annen: Her ble 13 palestinere drept mellom 1. januar og 6. oktober, mot seks palestinere mellom 7. oktober og 31. desember. Antall drepte økte ytterligere til 47 i Tubas i 2024, hvorav minst ni barn. Også i Qalqiliya forble antall drepte høyt, mens det sank betydelig i Jeriko:

Tabell 13: Antall drepte, øvrige provinser, 2020-2024 (OCHA u.å.-c)

	2020	2021	2022	2023	2024
Tubas	0	2	2	24	47
Qalqiliya	0	0	4	18	15
Salfit	1	4	3	3	3
Jeriko	0	1	2	19	5

Det høye voldsnivået later til å fortsette i Tubas i 2025. Det skyldes at Operasjon jernmur ble utvidet til dette området den 29. januar. Bare timer etter at forsvarsminister Katz' hadde kommet med en offisiell erklæring om at det israelske forsvaret ikke ville forlate Jenin, ble ti personer drept i et bombeangrep på en bygning i Tamoun, sør for Tubas. Etter angrepet tok hæren kontroll over flyktningleiren Faraa, fire kilometer sørvest for Tubas (Barghouti 2025).

Mellom 1. januar og 14. april 2025 ble 19 palestinere drept i Tubas. Tilsvarende tall for Qalqiliya, Salfit og Jeriko er 3, 1 og 0 for samme periode (OCHA u.å.-c)

Antall skadde har holdt seg stabilt lavt i Tubas, Salfit og Jeriko, og gikk i alle tre provinser markant ned i 2022, for så å øke i 2023 og 2024. Som en følge av dette økte andelen drepte av det totale antallet skadde og drepte i Tubas fra 2023 til 2024, fra 9 prosent til 31 prosent. Dette har økt ytterligere så langt i 2025: Mellom 1. januar og 14. april ble 21 palestinere skadd i provinsen, hvilket tilsier at andelen drepte utgjør 48 prosent av det totale antallet skadde og drepte.

I Qalqiliya ble flere palestinere skadd i 2021 og 2022 enn i samtlige andre provinser på Vestbredden, foruten Nablus. Antallet skadde sank imidlertid betydelig fra 2022 til 2023, for så å synke betraktelig fra 2023 til 2024. Som i andre provinser er skader i hovedsak knyttet til bruken av tåregass og gummikuler, og i forlengelsen av det til israelske styrkers konfrontasjon med og oppløsning av ansamlinger: 95 prosent av de skadde i 2021 og 2022 ble skadd som følge av tåregass eller gummikuler. I 2023 gjaldt dette 90 prosent, mens det sank til 37 prosent i 2024, da kun 131 personer var rapportert skadet:

Tabell 14: Antall skadde, øvrige provinser, 2020-2024 (OCHA u.å.-c)

	2020	2021	2022	2023	2024
Tubas	113	204	7	258	107
Qalqiliya	265	2175	2156	1432	131
Salfit	112	129	40	155	36
Jeriko	64	487	15	351	85

Mellom 1. januar og 13. april 2025 ble 21 palestinere skadd i Tubas, 46 i Qalqiliya, 14 i Salfit og 19 i Jeriko (OCHA u.å.-c).

Antallet ødelagte hus og strukturer har sunket betydelig i Tubas-provinsen siden 2021, men økt i de tre øvrige provinsene, selv om tallene har gått noe opp og ned i Salfit og Jeriko. I Jeriko økte antallet ødelagte strukturer betydelig fra 68 i 2023 til 202 i 2024, hvorav 70 ble ødelagt i Jeriko by:

Tabell 1: Antall ødelagte hus og strukturer, øvrige provinser, 2020-2024 (OCHA u.å.-a)

	2020	2021	2022	2023	2024
Tubas	119	185	39	13	28
Qalqiliya	4	15	11	17	31
Salfit	10	12	49	18	28
Jeriko	90	35	120	68	202

Av provinsene omtalt her, er kun Tubas per april 2025 omfattet av Operasjon jernmur, hvilket later til å reflekteres i antall drepte palestinere i provinsen, samt andel drepte av det totale antallet skadde og drepte. Like fullt er voldsnivået og omfanget av ødeleggelsene i Tubas så langt lavere enn i de andre, nordlige provinsene hvor operasjonen pågår.

Uttalelser fra israelske myndighetspersoner antyder imidlertid at fremgangsmåten Operasjon jernmur så langt har innebåret på den nordlige Vestbredden, vil bli tatt i bruk også i de øvrige provinsene. 22. januar publiserte Jerusalem Post en artikkel med overskriften «Katz [Israels forsvarsminister] sier at operasjonen i Jenin markerer en endring i IDFs strategi på Vestbredden». I artikkelen henvises det til den da nylig påbegynte Operasjon jernmur, og forsvarsminister Katz siteres på at operasjonen «will mark a shift in the IDF's security strategy in Judea and Samaria», altså hele Vestbredden (Jerusalem Post 2025). Dersom også disse provinsene blir omfattet av Operasjon jernmur eller lignende operasjoner, er det all grunn til å anta at voldsnivået og omfanget av materielle ødeleggelser vil øke betydelig.

5 Inn- og utreiserestriksjoner

Å begrense bevegelsesfriheten er et av de viktigste verktøyene Israel bruker for å håndheve sitt okkupasjonsregime over den palestinske befolkningen på Vestbredden. Israel begrenser bevegelsen av palestinere innenfor de okkuperte områdene, mellom Vestbredden og Gazastripen, inn til Israel og til utlandet. Bare palestinere er begrenset på denne måten, mens israelske bosettere og andre sivile, står fritt til å reise.

Ifølge B'Tselem (2017) er palestinerne bevegelsesfrihet i de okkuperte områdene fullstendig prisgitt den israelske statens innfall, instruksjonene som gis til soldater og måten de iverksetter dem på. Palestinerne lever i konstant usikkerhet, hvilket gjør det vanskelig å utføre enkle oppgaver og legge planer (B'Tselem 2017).

Israelske myndigheter krever at palestinere registrert på Vestbredden, innhenter tillatelser for innreise til Israel, Øst-Jerusalem og områder mellom separasjonsmuren og den grønne linjen. 85 prosent av muren ligger innenfor palestinske områder. Når muren er ferdigstilt, vil ni prosent av territoriet på Vestbredden være isolert innenfor dette området (HRW 2025, s. 248).

5.1 Restriksjoner innad på Vestbredden

Israelske styrker har i løpet av 2024 og 2025 økt antall kontrollposter, veisperringer og andre fysiske barrierer over hele Vestbredden, inkludert i Øst-Jerusalem. Tiltakene bidrar til splittelse av palestinske lokalsamfunn, begrenser tilgangen til viktige tjenester og hindrer humanitære organisasjoner i å nå frem til lokalsamfunnene de bistår (Flyktninghjelpen 2025).

Ifølge OCHA hadde Israel i november 2024 installert 793 bemannede og ubemannede sjekkpunkter og veisperringer på Vestbredden, 228 flere enn før krigen i Gaza (Debre 2025; OCHA 2024a). Etter at våpenhvilen trådte i kraft i januar 2025, ble flere veisperringer og jernporter satt opp. Ifølge generaldirektøren for Publication and Documentation at the Wall and Settlement Resistance Commission, Amir Daoud, var antallet 898 i januar 2025. Til det palestinske nyhetsbyrået WAFA hevdet han at Israel hadde satt opp 18 nye jernporter i løpet av de første ukene av januar (MEMO 2025b).

I tillegg til nye kontrollposter beordret den israelske regjeringen hæren å forsterke allerede eksisterende sjekkpunkter inn til byene på Vestbredden etter at våpenhvilen kom i stand. Alle kjøretøy skulle kontrolleres, ikke kun mistenkelige som tidligere. Ordningen skulle vare gjennom den første fasen av våpenhvilen, og skapte naturlig nok timelange køer inn og ut av byene (Shezaf 2025c).

Første halvdel av mars 2025 pågikk forhandlinger mellom partene om våpenhvilens første fase skulle forlenges, eller om man skulle iverksette fase to. Israelske myndigheter fortsatte i mellomtiden å overholde streng kontroll med ferdsel på Vestbredden, og nye sjekkpunkt ble etablert så sent som i mars 2025 (WAFA 2025b, a).

Mobilitetsrestriksjonene har gått hardt utover den palestinske økonomien. I en rapport fra Verdensbanken, EU og FN, er det estimert at 40 000 av omlag 195 000 arbeidere innen handel og industri, tjenesteyting og turisme på Vestbredden, mistet jobbene sine i løpet av Gaza-krigen (World Bank, EU & UN 2025, s. 69).

5.1.1 Innreise til Jerusalem

Innreise fra Vestbredden til Øst-Jerusalem krever israelsk tillatelse, og kriteriene for å få dette er normalt sett strenge, men varierer fra tid til annen.

Strenge restriksjoner hindrer ikke bare besøk til venner og familie, men også tilgang til nødvendig helsehjelp. Flere av de palestinske spesialisthelsetjenestene befinner seg i Øst-Jerusalem, og man er prisgitt israelske myndigheter for tilgang. Ifølge WHO ble 44 prosent av 46 000 søknader om innreise til Øst-Jerusalem for medisinsk behandling mellom oktober 2023 og august 2024, avslått eller ikke besvart (OCHA 2024a). Oppdatert informasjon er ikke offentlig tilgjengelig.

I Øst-Jerusalem ligger også muslimesnes tredje viktigste religiøse valfartssted, Al-Aqsa-moskéen. Israelske myndigheter begrenser antallet som får besøke moskéen, og under årets ramadan fikk kun menn over 55 år, kvinner over 50 år og barn under 12 år tilgang. De måtte likevel på forhånd søke om tillatelse og bli sikkerhetsklarert før de slapp inn til byen (OCHA 2024a).

5.2 Mobilitet mellom Vestbredden og Israel

Innreise til Israel fra de okkuperte palestinske områdene krever også særskilt israelsk tillatelse, som i hovedsak kun gis til personer med arbeid i Israel. Antall arbeidstillatelser varierer i tråd med sikkerhetssituasjonen.

Etter Hamas' angrep i 2023 inndro israelske myndigheter de fleste av de 150 000 arbeidstillatelsene til palestinere (Pacchiani 2024a). Arbeid i Israel og israelske bosettinger i palestinske områder, utgjorde 22 prosent av den palestinske arbeidsstokken før angrepet, men var sunket til to prosent i januar 2024, ifølge tall fra ILO (World Bank 2024, s. 6). Første kvartal i 2024 skal imidlertid 19 000 personer igjen ha fått tilgang til arbeidsmarkedet i Israel og i bosettinger på Vestbredden (PCBS 2024, s. 8).

Mange av tillatelsene skal ha blitt gitt til arbeid i israelske fabrikker i industrielle soner i bosettinger utenfor Jerusalem. Israelske myndigheter skal ha ansett det som mindre risikabelt enn å tillate palestinere innreise til Israel (Pacchiani 2024a).

5.3 Grensepassering mellom Vestbredden og Jordan

Palestinske statsborgere kan reise fra Vestbredden til Jordan over grenseovergangen Kong Hussein-broen/Allenby. De trenger ikke visum til Jordan, men må ha palestinsk eller jordansk pass. Grenseovergangen er kontrollert av henholdsvis israelske og jordanske myndigheter. Palestinske myndigheter fører på sin side kontroll over alle reisende som er registrerte palestinske borgere ved en egen grensestasjon i Jeriko (palestinske grensemyndigheter, møte i Jeriko mars 2023). Hvilke dokumenter man må være i besittelse av, avhenger av hvordan man er registrert, som beskrevet under.

5.3.1 **Palestinere med palestinsk ID-nummer**

Palestinere som er registrert i det israelsk-kontrollerte palestinske folkeregisteret, kan reise visumfritt inn til Jordan med palestinsk pass. De kan også benytte jordansk midlertidig pass, såkalt T-pass, men da må de i tillegg ha en israelsk tillatelse (tasrih). Dette skyldes at jordanske pass ikke inneholder informasjon om personens palestinske ID-nummer, hvilket israelske myndigheter trenger for å gjennomføre personkontroll (palestinske grensemyndigheter, møte i Jeriko mars 2023).

Alle med palestinsk identitetsnummer som skal reise inn til Jordan fra Vestbredden, må før de ankommer den israelsk-kontrollerte siden av grensen, registrere seg ved den palestinske grenseterminalen i Jeriko.

Palestinere med midlertidige jordanske pass (T-pass) skal også ha et jordansk-utstedt brokort, som er gule for palestinere med permanent oppholdstillatelse i Jordan, og grønne for palestinere bosatt på Vestbredden.

De reisende tar en palestinsk offentlig autorisert buss, Red Shaheel, fra terminalen i Jeriko til grenseovergangen (Kong Hussein/Allenby). Palestinere som krysser grensen andre veien, fra Jordan til Vestbredden, tar den samme bussen. På Kong Hussein-broen/Allenby sjekkes personens dokumenter og bagasje.

Fra Palestina betales en utreiseavgift på 165 NIS (NOK 390), som dekker buss-transport og transport av bagasjen, som sendes direkte fra terminalen i Jeriko til grensen. Man får en bussbillett og bagasjekvittering (palestinske grensemyndigheter, møte i Jeriko mars 2023). På jordansk side må alle palestinere som ikke er jordanske borgere, betale 10 JD (NOK 125) i toll.

Alle som reiser med jordansk T-pass, må først innhente en israelsk tillatelse (tasrih) ved terminalen i Jeriko. Den koster 50 NIS (NOK 120). Ifølge de palestinske grensemyndighetene (møte i Jeriko mars 2023) er det ikke vanskelig å få tillatelsen. Unntaket gjelder palestinere ettersøkt av israelske myndigheter. Jordanerne oppfordrer palestinere med palestinsk pass, å bruke dette.

5.3.2 **Palestinere med jordansk statsborgerskap**

Det finnes palestinere bosatt på Vestbredden, som både er registrert i det palestinske folkeregisteret og som også har jordansk statsborgerskap. Det er ikke kjent hvor mange dette gjelder. De kan reise med palestinsk pass eller med jordansk pass og israelsk tillatelse (tasrih).

Palestinere bosatt på Vestbredden som kun har jordansk statsborgerskap, og ikke er registrert i det palestinske folkeregisteret, kan reise ut av Vestbredden til Jordan, men må søke israelske myndigheter om visum for å returnere. Dette er vanskelig å få, ifølge palestinske grensemyndigheter (møte i Jeriko mars 2023).

Skriftlige kilder

- AbdulKarim, Fatima (2024, 14. august). In Jenin and Tulkarem, Israel's war on Palestinian armed resistance is failing. *+972 Magazine*. Tilgjengelig fra <https://www.972mag.com/jenin-tulkarem-armed-resistance-israeli-repression/> [lastet ned 3. februar 2025].
- Abraham, Yuval (2024, 14. februar). Israel is surveilling U.S. data on settler attacks to thwart sanctions, sources reveal. *+972 Magazine*. Tilgjengelig fra <https://www.972mag.com/settler-violence-surveillance-ussc-sanctions/> [lastet ned 17. februar 2025].
- Abu Toameh, Khaled (2022, 21. september). Nablus riots: Palestinian factions agree to end violence. *Jerusalem Post*. Tilgjengelig fra <https://www.jpost.com/middle-east/article-717703> [lastet ned 10. mars 2025].
- ACLEd (2025, 14. januar). *West Bank: PA forces launch a campaign against armed groups in Jenin camp* (Regional Overview, Middle East, January 2025). ACLED. Tilgjengelig fra <https://acleddata.com/2025/01/14/middle-east-overview-january-2025/#keytrends6> [lastet ned 20. februar 2025].
- Adra, Basel (2025a, 28. januar). After Gaza ceasefire, Israel turns its firepower on the West Bank. *+972 Magazine*. Tilgjengelig fra https://www.972mag.com/jenin-israel-campaign-road-closures/?utm_source=972+Magazine+Newsletter&utm_campaign=1d87fefe3c-EMAIL_CAMPAIGN_9_12_2022_11_20_COPY_01&utm_medium=email&utm_term=0_f1fe821d25-1d87fefe3c-320829797 [lastet ned 3. februar 2025].
- Adra, Basel (2025b, 10. februar). Our film is going to the Oscars. But here in Masafer Yatta, we're still being erased. *+972 magazine*. Tilgjengelig fra <https://www.972mag.com/no-other-land-oscars-masafer-yatta-erasure/> [lastet ned 17. februar].
- AFP (2023a, 29. oktober). Palestinians expelled from W.Bank village as Gaza war rages. *France24*. Tilgjengelig fra <https://www.france24.com/en/live-news/20231029-palestinians-expelled-from-w-bank-village-as-gaza-war-rages> [lastet ned 10. april 2025].
- AFP (2023b, 14. november). Surge in Israeli forces killing West Bank Palestinians. *France24*. Tilgjengelig fra <https://www.france24.com/en/live-news/20231114-surge-in-israeli-forces-killing-west-bank-palestinians> [lastet ned 8. mai 2025].
- Ahmed, Issam (2024, 18. desember). What's behind the Palestinian Authority's crackdown in Jenin? *The New Arab*. Tilgjengelig fra <https://www.newarab.com/analysis/whats-behind-palestinian-authoritys-crackdown-jenin> [lastet ned 11. mars 2025].
- Al-Bazz, Ahmad (2022, 18. november). Palestine: Nablus rallies around the Lions' Den despite setbacks. *Middle East Eye*. Tilgjengelig fra <https://www.middleeasteye.net/news/israel-palestine-lions-den-nablus-rallies-setbacks> [lastet ned 20. februar 2025].
- Al-Bazz, Ahmad & Konrad, Edo (2020, 31. desember). How Israel's road projects are ensuring apartheid is here to stay. *+972 Magazine*. Tilgjengelig fra <https://www.972mag.com/israel-settler-roads-apartheid/> [lastet ned 20. mars 2025].
- Al-Haq (2024, 1. oktober). *Field Focus: Palestinians Held at Gunpoint in Israeli Settler Attack*. Ramallah: Al-Haq. Tilgjengelig fra https://www.alhaq.org/advocacy/24731.html#_ftn1 [lastet ned 10. april 2025].

- Al Jazeera (2023, 28. desember). 'Unparalleled': Israeli army raids Ramallah, more occupied West Bank cities. *Al Jazeera*. Tilgjengelig fra <https://www.aljazeera.com/news/2023/12/28/unparalleled-israeli-army-raids-ramallah-more-occupied-west-bank-cities> [lastet ned 9. april 2025].
- Al Jazeera (2024, 9. oktober). At least four Palestinians killed by Israeli forces in West Bank's Nablus. *Al Jazeera*. Tilgjengelig fra <https://www.aljazeera.com/news/2024/10/9/at-least-four-palestinians-killed-by-israeli-forces-in-west-banks-nablus> [lastet ned 17. mars 2025].
- Al Jazeera (2025, 5. februar). تفاصيل وأهداف عملية "السياج الحديدي" الإسرائيلية شمال الضفة الغربية [Details and Objectives of Israel's Iron Fence Operation in the Northern West Bank]. *Al Jazeera*. Tilgjengelig fra <https://bit.ly/3GIB7Hf> [lastet ned 8. mai 2025].
- Al Lawati, Abbas (2024, 2. februar). Who are Israeli settlers and why are they so controversial? *CNN*. Tilgjengelig fra <https://edition.cnn.com/2024/02/02/middleeast/who-are-israeli-settlers-palestinian-land-intl/index.html> [lastet ned 21. mars 2025].
- Asharq al-Awsat (2024, 4. november). Palestinian Officials Say Israeli Settlers Torched Cars in Ramallah. *Asharq al-Awsat*. Tilgjengelig fra <https://english.aawsat.com/node/5078129> [lastet ned 9. april 2025].
- B'Tselem (2017, 11. november). *Restrictions on movements*. Jerusalem: B'Tselem. Tilgjengelig fra https://www.btselem.org/freedom_of_movement [lastet ned 12. mars 2025].
- B'Tselem (2018). *Conquer and Divide. The Oslo accords: Division of the West Bank into areas A, B AND C*. Jerusalem: B'Tselem. Tilgjengelig fra <https://conquer-and-divide.btselem.org/map-en.html> [lastet ned 8. mai 2025].
- B'Tselem (2019, 27. januar). *East Jerusalem*. Jerusalem: B'Tselem. Tilgjengelig fra <https://www.btselem.org/jerusalem> [lastet ned 28. januar 2025].
- B'Tselem (2021, 25. november). *Settler Violence = State Violence*. Jerusalem: B'Tselem. Tilgjengelig fra https://www.btselem.org/settler_violence [lastet ned 3. februar 2025].
- B'Tselem (2024a, 30. oktober). *Forcible transfer of isolated Palestinian communities and families in Area C under cover of Gaza fighting*. Jerusalem: B'Tselem. Tilgjengelig fra https://www.btselem.org/settler_violence/20231019_forcible_transfer_of_isolated_communities_and_families_in_area_c_under_the_cover_of_gaza_fighting [lastet ned 11. mars 2025].
- B'Tselem (2024b, desember). *Unleashed. Abuse of Palestinians by Israeli soldiers in the center of Hebron*. Jerusalem: B'Tselem. Tilgjengelig fra <https://img.haarets.co.il/bs/00000193-8e54-da1a-a1f7-af7f0d840000/01/9d/5aeae8ed4fc9b972fa0ffe7aae93/202412-unleashed-eng.pdf> [lastet ned 10. april 2025].
- B'Tselem (2025, 10. mars). *Gaza doctrine: The West Bank is under fire*. Jerusalem: B'Tselem. Tilgjengelig fra https://www.btselem.org/gaza_doctrine_west_bank_under_fire [lastet ned 10. mars 2025].
- Balasan Initiative for Human Rights (2024, oktober). *Settler violence in the West bank. A Tool of Forced displacement*. Beit Sahur: Balasan Initiative for Human Rights. Tilgjengelig fra <https://balasan.org/wp-content/uploads/2024/10/Settler-Violence-in-Occupied-West-Bank-Report.pdf> [lastet ned 23. april 2025].
- Balasan Initiative for Human Rights (2025, 4. april). *Israel Marks Homes for Suspected Demolitions in Bethlehem's Refugee Camps*. Beit Sahur: Balasan Initiative for Human Rights. Tilgjengelig fra <https://balasan.org/israel-marks-homes-for-demolition-during-its-military-raid-on-dheisheh-refugee-camp-in-bethlehem/> [lastet ned 23. april 2025].

- Barghouti, Mariam (2023, 24. februar). Nablus mourns following Israeli invasion that tore city and lives apart. *Mondoweiss*. Tilgjengelig fra <https://mondoweiss.net/2023/02/nablus-mourns-following-israeli-invasion-that-tore-city-and-lives-apart/> [lastet ned 21. mars 2025].
- Barghouti, Mariam (2025, 12. mars). Gaza Redux: With Operation 'Iron Wall', Israel brings carnage to the West Bank. *The New Arab*. Tilgjengelig fra <https://www.newarab.com/analysis/gaza-redux-iron-wall-israel-brings-carnage-west-bank> [lastet ned 24. april 2025].
- Barghouti, Mariam & Patel, Yumna (2022, 4. november). The story of the Lions' Den. *Mondoweiss*. Tilgjengelig fra <https://mondoweiss.net/2022/11/the-story-of-the-lions-den/> [lastet ned 21. mars 2025].
- Bassist, Rina (2025, 27. februar). Could Israel's West Bank operation lead to annexation long sought by right? *Al Monitor*. Tilgjengelig fra <https://www.al-monitor.com/originals/2025/02/could-israels-west-bank-operation-lead-annexation-long-sought-right> [lastet ned 5. mars 2025].
- BBC (2021, 23. april). East Jerusalem clashes leave over 100 injured. *BBC*. Tilgjengelig fra <https://www.bbc.com/news/world-middle-east-56854275> [lastet ned 23. april 2025].
- Berg, Kjersti G. & Tobin, Sarah A. (2021, 18. mai). *Okkupasjonen på gateplan*. Bergen: Chr. Michelsen Institute. Tilgjengelig fra <https://www.cmi.no/news/2786-okkupasjonen-pa-gateplan> [lastet ned 23. april 2025].
- Bohbot, Amir (2025, 4. mars). IDF eliminates top Hamas official in Jenin operation. *Jerusalem Post*. Tilgjengelig fra <https://www.jpost.com/breaking-news/article-844659> [lastet ned 10. mars 2025].
- Cairo Agreement (1994). *Agreement on the Gaza Strip and the Jericho Area*. Tilgjengelig fra <https://peacemaker.un.org/sites/default/files/document/files/2024/05/il20ps940504agreement20on20the20gaza20strip20and20the20jericho20area2028cairo20agreement29.pdf> [lastet ned 30. april 2025].
- CIA (2025, 12. februar). *The World Fact Book, West Bank, Military and Security*. Washington D.C.: CIA. Tilgjengelig fra <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/west-bank/#military-and-security> [lastet ned 19. februar 2025].
- Convention (IV) relative to the Protection of Civilian Persons in Time of War (1949). *Convention (IV) relative to the Protection of Civilian Persons in Time of War*. Geneva, 12 August 1949. Tilgjengelig fra <https://ihl-databases.icrc.org/en/ihl-treaties/gciv-1949?activeTab=> [lastet ned 21. mars 2025].
- Debre, Isabel (2025, 10. februar). More Israeli checkpoints are slicing up the West Bank. *AP*. Tilgjengelig fra <https://apnews.com/article/israel-palestinians-checkpoint-west-bank-hamas-5452633221d1a7b155d822482055b6ea> [lastet ned 20. februar 2025].
- Ebrahim, Nadeen ; Bashir, Nada & Khadder, Kareem (2025, 24. januar). Residents say they were forced to flee Jenin refugee camp as Israel's West Bank military operation intensifies | CNN. *CNN*. Tilgjengelig fra <https://www.cnn.com/2025/01/24/middleeast/jenin-israeli-military-operation-west-bank-intl-latam/index.html> [lastet ned 12. mars 2025].
- ECFR (u.å.). *Mapping Palestinian Politics - Armed groups*. Berlin: ECFR. Tilgjengelig fra https://ecfr.eu/special/mapping_palestinian_politics/al_nasser_salah_al_deen_brigades_prc/ [lastet ned 7. februar 2025].

- Farhat, Beatrice (2025, 11. februar). Israeli raid in Jenin kills at least 25, displaces 40,000: What we know. *Al Monitor*. Tilgjengelig fra <https://www.al-monitor.com/originals/2025/02/israeli-raid-jenin-kills-least-25-displaces-40000-what-we-know> [lastet ned 19. februar 2025].
- Flyktningshjelpen (2025, 23. januar). *Eskalering i volden på Vestbredden etter at våpenhvilen i Gaza trådte i kraft*. Oslo: Flyktningshjelpen. Tilgjengelig fra <https://www.flyktningshjelpen.no/nyheter/2025/eskalering-i-volden-pa-vestbredden-etter-at-vapenhvilen-i-gaza-tradte-i-kraft> [lastet ned 3. februar 2025].
- France 24 (2024, 6. september). Israeli army withdraws from West Bank city of Jenin and its refugee camp after 10-day operation. *France 24*. Tilgjengelig fra <https://www.france24.com/en/middle-east/20240906-israel-forces-appear-to-withdraw-from-jenin-refugee-camp-in-west-bank-palestinian-territory-hamas-gaza-war> [lastet ned 10. mars 2025].
- Gold, Hadas & Picheta, Rob (2023, 5. juli). Israel ended a huge military operation in Jenin. Here's what you need to know | CNN. *CNN*. Tilgjengelig fra <https://www.cnn.com/2023/07/05/middleeast/jenin-israel-operations-explainer-mime-intl/index.html> [lastet ned 10. mars 2025].
- Goldenberg, Tia & Mohammed, Majdi (2024, 25. desember). Why Palestinian forces are cracking down on Palestinian militants in the occupied West Bank. *AP*. Tilgjengelig fra <https://apnews.com/article/palestinians-authority-jenin-raid-israel-d698557816e2b9b674c6221511a80ef6> [lastet ned 11. mars 2025].
- Goldenberg, Tia & Mohammed, Majdi (2025, 23. februar). Israel sends tanks into West Bank for first time in decades, says fleeing Palestinians can't return. *AP*. Tilgjengelig fra <https://apnews.com/article/israel-palestinians-hamas-war-ceasefire-hostages-02-23-2025-1c2dc86afd2e05888d5d588f462e898b> [lastet ned 12. mars 2025].
- Gritten, David & Lukov, Yaroslav (2023, 5. april). Al-Aqsa mosque: Violence as Israeli police raid Jerusalem holy site. *BBC*. Tilgjengelig fra <https://www.bbc.com/news/world-middle-east-65184207> [lastet ned 23. april 2025].
- Gunter, Joel (2023, 21. oktober). Palestinians under attack as Israeli settler violence surges in the West Bank. *BBC*. Tilgjengelig fra <https://www.bbc.com/news/world-middle-east-67173344> [lastet ned 21. mars 2025].
- Hass, Amira (2014, 5. mars). UN Report: 300,000 Palestinians Live in Area C of West Bank. *Haaretz*. Tilgjengelig fra <https://www.haaretz.com/2014-03-05/ty-article/.premium/un-300k-palestinians-live-in-area-c/0000017f-f5ad-d47e-a37f-fdbdef370000> [lastet ned 4. januar 2024].
- Hatuqa, Dalia (2023, 12. oktober). The View From Ramallah. *Foreign Policy*. Tilgjengelig fra <https://foreignpolicy.com/2023/10/12/hamas-israel-pa-palestinians-west-bank-abbas-ramallah/> [lastet ned 9. april 2025].
- Hatuqa, Dalia (2024, 20. oktober). Israeli Military Joins In on Settlers' War to Displace Palestinian Bedouins. *The Intercept*. Tilgjengelig fra <https://theintercept.com/2024/10/20/israel-military-settlers-palestine-bedouins/> [lastet ned 9. april 2025].
- Hatuqa, Dalia (2025, 9. februar). The 'Gaza-ification' of the West Bank. *Politico*. Tilgjengelig fra <https://www.politico.com/news/magazine/2025/02/09/gaza-west-bank-00202976> [lastet ned 10. mars 2025].
- Haugen, Vilde; Farah, Fathia Mahmoud; Balgaard, Tom & Meløe, Aurora Ytreberg (2025, 29. januar). Laila (2) ble drept på Vestbredden. *Aftenposten*. Tilgjengelig fra

- <https://www.nrk.no/urix/volden-trappes-opp-pa-vestbredden-1.17219541> [lastet ned 8. mai 2025].
- Hawash, Imad Abu (2024, 12. desember). 'I lost my wife and my land': A deadly olive harvest season ends in the West Bank. +972 Magazine. Tilgjengelig fra <https://www.972mag.com/olive-harvest-west-bank-deadly-violence/> [lastet ned 17. februar 2025].
- Hoffer, Rewert (2025, 13. februar). With «Iron Wall» military operation, Israel brings harsh Gaza-style tactics to West Bank. NZZ - Neue Zürcher Zeitung. Tilgjengelig fra <https://www.nzz.ch/english/israel-brings-harsh-gaza-style-tactics-to-west-bank-ld.1870750> [lastet ned 19. februar 2025].
- HRW, dvs. Human Rights Watch (2024a, 17. april). *West Bank: Israel Responsible for Rising Settler Violence*. New York: Human Rights Watch. Tilgjengelig fra <https://www.hrw.org/news/2024/04/17/west-bank-israel-responsible-rising-settler-violence> [lastet ned 18. februar 2025].
- HRW, dvs. Human Rights Watch (2024b, 8. mai). *West Bank: Israeli Forces' Unlawful Killings of Palestinians*. New York: HRW. Tilgjengelig fra <https://www.hrw.org/news/2024/05/08/west-bank-israeli-forces-unlawful-killings-palestinians> [lastet ned 18. februar 2025].
- HRW, dvs. Human Rights Watch (2025, januar). *World report of 2025. The events of 2024*. New York: HRW. Tilgjengelig fra https://www.hrw.org/sites/default/files/media_2025/01/World%20Report%202025.pdf [lastet ned 5. februar 2025].
- Haaretz (2025, 4. februar). *Nightmare in the West Bank: 'We're Beyond the Point of Denying Israel Has an Apartheid System Here'* [Podcast]. Tilgjengelig fra <https://www.haaretz.com/israel-news/podcasts/2025-02-04/tv-article-podcast-west-bank-nightmare-were-beyond-the-point-of-denying-israel-has-an-apartheid-system/00000194-d11a-d8dd-a3b7-f9be5f770000> [lastet ned 4. februar 2025].
- IDF, dvs. Israeli Defense Forces (2025, 4. februar). *55 terrorists are killed and 380 are detained in 3 main fighting sites. New Documentation*. Tel Aviv: IDF. Tilgjengelig fra <https://bit.ly/456SBaa> [lastet ned 6. februar 2025].
- Imbert, Louis (2023, 9. mars). Bezael Smotrich, the extremist settler, is making his mark on the Israeli government. *Le Monde*. Tilgjengelig fra https://www.lemonde.fr/en/international/article/2023/03/09/bezael-smotrich-the-extremist-settler-is-making-his-mark-on-the-israeli-government_6018684_4.html [lastet ned 26. mars 2025].
- International Crisis Group (2025, 6. september). *Stemming Israeli Settler Violence at Its Root*. Brussel: International Crisis Group Tilgjengelig fra <https://www.crisisgroup.org/middle-east-north-africa/east-mediterranean-mena-israel/palestine/246-stemming-israeli-settler-violence> [lastet ned 11. februar 2025].
- Iraqi, Amjad; Konrad, Edo & Chacar, Henriette (2021, 3. juni). *PODCAST: An uprising for Palestinian unity*. Tilgjengelig fra <https://www.972mag.com/palestinian-citizens-israel-unity-podcast/> [lastet ned 3. februar 2025].
- Jensehaugen, Jørgen (2022). *En kort introduksjon til Israel-Palestina-konflikten* Cappelen Damm.
- Jerusalem Post (2025, 22. januar). Katz says Jenin op. to mark shift in IDF's security strategy in West Bank. *Jerusalem Post*. Tilgjengelig fra <https://www.jpost.com/breaking-news/article-838662> [lastet ned 23. april 2025].

JNS staff (2025, 21. januar). 'Iron Wall': Israeli forces enter Jenin in large counter-terror operation. *Jewish News Syndicate*. Tilgjengelig fra <https://www.jns.org/iron-wall-israeli-forces-enter-jenin-in-large-counter-terror-operation/#:~:text=Israeli%20security%20forces%20have%20launched%20a%20large-scale%20operation,Forces%20said%20in%20a%20statement%20on%20Tuesday%20afternoon> . [lastet ned 6. februar 2025].

Kareem Khadder, Tim Lister, Nadeen Ibrahim (2024, 23. desember). A new front in the Middle East: Militants battle Palestinian Authority in sprawling refugee camp | CNN. *CNN*. Tilgjengelig fra <https://www.cnn.com/2024/12/23/middleeast/west-bank-jenin-palestinian-authority-security-operation-militants-intl/index.html> [lastet ned 11. mars 2025].

Khalilc, Zein & Abu Shamala, Rania (2025, 10. februar). Israel's Smotrich vows escalation against Palestinians in West Bank, threatens Gaza-like fate. *AA*. Tilgjengelig fra <https://www.aa.com.tr/en/middle-east/israel-s-smotrich-vows-escalation-against-palestinians-in-west-bank-threatens-gaza-like-fate/3477676> [lastet ned 17. mars 2025].

Knell, Yolande & Luckhurst, Toby (2024, 27. august). Israeli settlers are seizing Palestinian land under cover of war - they hope permanently. *BBC*. Tilgjengelig fra <https://www.bbc.com/news/articles/c624qr3mqqrzo> [lastet ned 28. april 2025].

Konrad Adenauer Stiftung (2018, mai). *Security – For Whom and from Whom?* Ramallah: Konrad Adenauer Stiftung. Tilgjengelig fra <https://www.kas.de/en/web/palaestinensische-gebiete/sicherheit> [lastet ned 30. april 2025].

Koplewitz, Adi & John, Tara (2023, 14. november). Israelis are arming up in the aftermath of Hamas' attack. Some are worried it is playing to the far right's vision for the country. *CNN*. Tilgjengelig fra <https://edition.cnn.com/2023/11/14/middleeast/israel-guns-hamas-far-right/index.html> [lastet ned 21. mars 2025].

Krauss, Joseph (2021a, 10. mai). EXPLAINER: What's behind the clashes in Jerusalem? *AP*. Tilgjengelig fra <https://apnews.com/article/jerusalem-middle-east-lifestyle-government-and-politics-43d4cab031c28da0abf98d694dd169ac> [lastet ned 23. april 2025].

Krauss, Joseph (2021b, 8. november). Nearly 20 years on, Israeli barrier shapes Palestinian lives. *AP*. Tilgjengelig fra <https://apnews.com/article/middle-east-israel-west-bank-85b8027e4a367d534a42658358ca3358> [lastet ned 20. mars 2025].

Krever, Mick ; Salman, Abeer & Khadder, Kareem (2024, 6. september). 'All the streets were destroyed:' Palestinians count the cost as Israel pulls back from Jenin | CNN. *CNN*. Tilgjengelig fra <https://www.cnn.com/2024/09/06/middleeast/israeli-military-operation-jenin-west-bank-enters-second-week-intl/index.html> [lastet ned 10. mars 2025].

Kubovich, Yaniv (2025a, 2. februar). IDF Razes Homes in West Bank's Jenin to Ease Troops' Movement Through the Camp. *Haaretz*. Tilgjengelig fra <https://www.haaretz.com/israel-news/2025-02-02/ty-article/.premium/idf-razes-homes-in-west-banks-jenin-to-ease-troops-movement-through-the-camp/00000194-c823-d533-a3b6-cd2ff4b10000> [lastet ned 3. februar 2025].

Kubovich, Yaniv (2025b, 10. februar). Israeli Army Expands Open-fire Orders in West Bank, Leading to Surge in Palestinian Civilian Deaths. *Haaretz*. Tilgjengelig fra <https://www.haaretz.com/israel-news/2025-02-10/ty-article/.premium/israeli-army-expands-open-fire-orders-leading-to-surge-in-palestinian-civilian-deaths/00000194-ef85-dd03-add7-ffc72f120000> [lastet ned 18. februar 2025].

Landinfo (2023, 7. februar). *Palestina: PAs behandling av opposisjonelle på Vestbreidda*. Oslo: Landinfo. Tilgjengelig fra <https://landinfo.no/wp-content/uploads/2023/02/Palestina-temanotat->

[PAs-behandling-av-politisk-opposisjonelle-pa-Vestbreidda-07022023.pdf](#) [lastet ned 19. februar 2025].

Long, Colleen ; Miller, Zeke & Madhani, Aamer (2024, 1. februar). Biden sanctions Israeli settlers accused of attacking Palestinians and peace activists in West Bank. *AP*. Tilgjengelig fra <https://apnews.com/article/biden-west-bank-israeli-settlers-palestinians-80f9e6be6f6a7bb75dc86360ac2fa6ce> [lastet ned 20. februar 2025].

Masarwa, Lubna & Rapaport, Nadav (2025, 17. april). Huge surge of Jewish worshippers at Al-Aqsa Mosque as Muslims locked out. *Middle East Eye*. Tilgjengelig fra <https://www.middleeasteye.net/news/huge-surge-jewish-worshippers-al-aqsa-mosque-muslims-locked-out> [lastet ned 23. april 2025].

MEMO (2025a, 21. januar). Israel seals Bethlehem with 89 gates, barriers, concrete blocks. *Middle East Monitor*. Tilgjengelig fra <https://www.middleeastmonitor.com/20250121-israel-seals-bethlehem-with-89-gates-barriers-concrete-blocks/> [lastet ned 22. april 2025].

MEMO (2025b, 23. januar). Israel sets up 898 military checkpoints, gates across West Bank. *Middle East Monitor*. Tilgjengelig fra <https://www.middleeastmonitor.com/20250123-israel-sets-up-898-military-checkpoints-gates-across-west-bank/> [lastet ned 12. mars 2025].

Mezzofiore, Gianluca; Alkhaldi, Celine; Salman, Abeer & Elbagir, Nima (2023, 15. juni). Israel's military called the settler attack on this Palestinian town a 'pogrom.' Videos show soldiers did little to stop it. *CNN*. Tilgjengelig fra <https://edition.cnn.com/2023/06/15/middleeast/huwara-west-bank-settler-attack-cmd-intl/index.html> [lastet ned 30. april 2025].

Mondoweiss (2024, 17. desember). What is happening in Jenin?: The PA's operation to crackdown on Palestinian resistance. *Mondoweiss*. Tilgjengelig fra <https://mondoweiss.net/2024/12/what-is-happening-in-jenin-the-pas-operation-to-crackdown-on-palestinian-resistance/> [lastet ned 25. mars 2025].

Mustafa, Tahani (2025, 4. mars). *Israel's West Bank Incursions Highlight the Dilemmas of Palestinian Politics*. Brussel: International Crisis Group. Tilgjengelig fra <https://www.crisisgroup.org/middle-east-north-africa/east-mediterranean-mena/israelpalestine/israels-west-bank-incursions> [lastet ned 14. april 2025].

Nofal, Aziza (2024, 22. desember). Palestinian Authority struggles to stay relevant as it cracks down on Jenin fighters. *Middle East Eye*. Tilgjengelig fra <https://www.middleeasteye.net/news/palestinian-authority-struggles-relevant-crack-down-jenin-fighters> [lastet ned 25. mars 2025].

NRC (2024, 13. juni). *Intensifying settler attacks lead to forced displacement*. Oslo: Norwegian Refugee Council. Tilgjengelig fra <https://www.nrc.no/perspectives/2024/intensifying-settler-attacks-lead-to-forced-displacement> [lastet ned 22. april 2025].

OCHA, dvs. United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (2020). *Dignity denied: Life in the settlement area of Hebron city*. Øst-Jerusalem: OCHA. Tilgjengelig fra <https://www.ochaopt.org/content/dignity-denied-life-settlement-area-hebron-city> [lastet ned 22. april 2025].

OCHA, dvs. United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (2022, 23. april). *Protection of Civilians Report | 5-18 April 2022*. Øst-Jerusalem: OCHA. Tilgjengelig fra <https://www.ochaopt.org/poc/5-18-april-2022> [lastet ned 28. april 2025].

OCHA, dvs. United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (2023a, 6. juli). *Israeli forces' operation in Jenin | Situation Report #1 as of 17:00, 6 July 2023*. Øst-Jerusalem:

- OCHA. Tilgjengelig fra <https://www.ochaopt.org/content/israeli-forces-operation-jenin-situation-report-1> [lastet ned 10. mars 2025].
- OCHA, dvs. United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (2023b, 14. desember). *West Bank Snapshot (As of 14 December 2023)*. Øst-Jerusalem: OCHA. Tilgjengelig fra <https://www.unocha.org/publications/report/occupied-palestinian-territory/west-bank-snapshot-14-december-2023> [lastet ned 21. mars 2025].
- OCHA, dvs. United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (2024a). *Fact Sheet: Movement and Access in the West Bank, August 2024*. Øst-Jerusalem: OCHA. Tilgjengelig fra <https://www.unocha.org/publications/report/occupied-palestinian-territory/fact-sheet-movement-and-access-west-bank-august-2024> [lastet ned 13. mars 2025].
- OCHA, dvs. United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (2024b, 4. september). *Humanitarian Situation Update #213 | West Bank*. Øst-Jerusalem. Tilgjengelig fra <https://www.ochaopt.org/content/humanitarian-situation-update-213-west-bank> [lastet ned 10. mars 2025].
- OCHA, dvs. United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (2024c, 11. september). *Humanitarian Situation Update #216 | West Bank [EN/AR]*. Øst-Jerusalem. Tilgjengelig fra <https://www.unocha.org/publications/report/occupied-palestinian-territory/humanitarian-situation-update-216-west-bank-enar> [lastet ned 10. mars 2025].
- OCHA, dvs. United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (2025a, 16. mars). *Data on demolition and displacement in the West Bank*. Øst-Jerusalem: OCHA. Tilgjengelig fra <https://www.ochaopt.org/data/demolition> [lastet ned 20. mars 2025].
- OCHA, dvs. United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (2025b, 9. januar). *Humanitarian Situation Update #254 | West Bank*. Øst-Jerusalem: OCHA. Tilgjengelig fra <https://www.unocha.org/publications/report/occupied-palestinian-territory/humanitarian-situation-update-254-west-bank> [lastet ned 11. mars 2025].
- OCHA, dvs. United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (2025c, 30. januar). *Humanitarian Situation Update #260 - West Bank*. Øst-Jerusalem: OCHA. Tilgjengelig fra <https://www.ochaopt.org/content/humanitarian-situation-update-260-west-bank> [lastet ned 31. januar 2025].
- OCHA, dvs. United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (2025d, 6. februar). *Humanitarian Situation Update #262 | West Bank*. Øst-Jerusalem: OCHA. Tilgjengelig fra <https://www.unocha.org/publications/report/occupied-palestinian-territory/humanitarian-situation-update-262-west-bank> [lastet ned 13. mars 2025].
- OCHA, dvs. United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (2025e, 20. februar). *Humanitarian Situation Update #266 | West Bank*. Øst-Jerusalem: OCHA. Tilgjengelig fra <https://www.ochaopt.org/content/humanitarian-situation-update-266-west-bank> [lastet ned 13. mars 2025].
- OCHA, dvs. United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (2025f, 27. februar). *Humanitarian Situation Update #268 | West Bank*. Øst-Jerusalem: OCHA. Tilgjengelig fra <https://www.ochaopt.org/content/humanitarian-situation-update-268-west-bank> [lastet ned 5. mars 2025].
- OCHA, dvs. United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (2025g, 6. mars). *Humanitarian Situation Update #270 | West Bank*. Øst-Jerusalem: OCHA. Tilgjengelig fra <https://www.ochaopt.org/content/humanitarian-situation-update-270-west-bank> [lastet ned 11. mars 2025].

- OCHA, dvs. United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (2025h, 13. mars). *Humanitarian Situation Update #272 | West Bank*. Øst-Jerusalem: OCHA. Tilgjengelig fra <https://www.ochaopt.org/content/humanitarian-situation-update-272-west-bank> [lastet ned 29. april 2025].
- OCHA, dvs. United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (2025i, 10. april). *Humanitarian Situation Update #279 | West Bank*. Øst-Jerusalem: OCHA. Tilgjengelig fra <https://www.ochaopt.org/content/humanitarian-situation-update-279-west-bank> [lastet ned 22. april 2025].
- OCHA, dvs. United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (2025j, 17. april). *Humanitarian Situation Update #281 | West Bank*. Øst-Jerusalem: OCHA. Tilgjengelig fra <https://www.ochaopt.org/content/humanitarian-situation-update-281-west-bank> [lastet ned 22. april 2025].
- OCHA, dvs. United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (2025k, 13. januar). *West Bank - Monthly snapshot: Casualties, property damage and displacement as of 31 DEecember 2024*. Øst-Jerusalem: OCHA. Tilgjengelig fra https://www.ochaopt.org/sites/default/files/West_Bank_info-graphic_13_January_2025.pdf [lastet ned 11. februar 2025].
- OCHA, dvs. United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (u.å.-a). *Breakdown of data on demolition and displacement in the West bank*. Øst-Jerusalem: OCHA. Tilgjengelig fra <https://app.powerbi.com/view?r=eyJrIjoiY2NjMTVhOTgtNDZlOS00Y2RkLWFkNzAtZjUyYjRlZTZiZTBjIiwidCI6IjBmOWUzNWRLTU0NGYtNGY2MC1iZGNjLTVlYTQxNmU2ZGM3MCIslmMiOjh9> [lastet ned 24. mars 2025].
- OCHA, dvs. United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (u.å.-b). *Breakdown of data on demolition and displacement in the West Bank*. Øst-Jerusalem: OCHA. Tilgjengelig fra <https://app.powerbi.com/view?r=eyJrIjoiY2NjMTVhOTgtNDZlOS00Y2RkLWFkNzAtZjUyYjRlZTZiZTBjIiwidCI6IjBmOWUzNWRLTU0NGYtNGY2MC1iZGNjLTVlYTQxNmU2ZGM3MCIslmMiOjh9> [lastet ned 14. mars 2025].
- OCHA, dvs. United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (u.å.-c, 19. januar 2025). *Data on casualties*. Øst-Jerusalem: OCHA. Tilgjengelig fra <https://www.ochaopt.org/data/casualties> [lastet ned 5. februar 2025].
- OHCHR, dvs. Office of the High for Human Rights (2025, 24. januar). *UN rights office raises alarm over escalating violence in occupied West Bank*. New York: OHCHR. Tilgjengelig fra <https://news.un.org/en/story/2025/01/1159411> [lastet ned 13. mars 2025].
- OHCHR, dvs. United Nations Human Rights Office of the High Commissioner (2024a, mars). *State of Palestine: Israeli settlements in the Occupied Palestinian Territory, including East Jerusalem, and in the occupied Syrian Golan*. Geneve: OHCHR. Tilgjengelig fra <https://www.ohchr.org/sites/default/files/2024-03/Palestine-March2024.pdf> [lastet ned 30. april 2025].
- OHCHR, dvs. United Nations Human Rights Office of the High Commissioner (2024b, 26. august). *The UN Human Rights Office in the Occupied Palestinian Territory calls on Israel to immediately lift discriminatory movement restrictions and ensure Palestinians' access to basic services in the H2 area of Hebron*. Ramallah: OHCHR. Tilgjengelig fra <https://reliefweb.int/report/occupied-palestinian-territory/un-human-rights-office-opt-un-human-rights-office-occupied-palestinian-territory-calls-israel-immediately-lift-discriminatory-movement-restrictions-and-ensure-palestinians-access-basic-services-h2-area-hebron> [lastet ned 30. april 2025].

- Orto, Nino (2024, 28. oktober). Nablus: the City of Martyrs. *Fanack*. Tilgjengelig fra <https://fanack.com/arab-palestinian-israeli-conflict/features-insights/nablus-the-city-of-martyrs~269667/> [lastet ned 17. mars 2025].
- Oslo-1-avtalen (1993). *Declaration of principles on interim self-government arrangements*. Tilgjengelig fra <https://unsco.unmissions.org/declaration-principles-interim-self-government-arrangements> [lastet ned 4. januar 2024].
- Pacchiani, Gianluca (2024a, 22. juni). West Bank Palestinian laborers in despair after eight months without jobs in Israel. *The Times of Israel*. Tilgjengelig fra <https://www.timesofisrael.com/west-bank-palestinian-laborers-in-despair-after-eight-months-without-jobs-in-israel/> [lastet ned 19. mars 2025].
- Pacchiani, Gianluca (2024b, 16. desember). With a show of force in Jenin, the PA tries to prove it can rule Gaza. But can it? *The Times of Israel*. Tilgjengelig fra <https://www.timesofisrael.com/with-a-show-of-force-in-jenin-the-pa-tries-to-prove-it-can-rule-gaza-but-can-it/> [lastet ned 25. mars 2025].
- Palestinian Centre for Policy and Survey Research (2022, 13. desember). *Public Opinion Poll No (86)*. Ramallah: Palestinian Centre for Policy and Survey Research. Tilgjengelig fra <https://www.pcpsr.org/sites/default/files/Poll%2086%20English%20fulltext%20Dec2022.pdf> [lastet ned 17. mars 2025].
- PCBS, dvs. Palestinian Central Bureau of Statistics (2021a, 30. mai). *Projected Mid -Year Population for Hebron Governorate by Locality 2017-2026*. Ramallah: PCBS. Tilgjengelig fra https://www.pcbs.gov.ps/statisticsIndicatorsTables.aspx?lang=en&table_id=705 [lastet ned 7. februar 2025].
- PCBS, dvs. Palestinian Central Bureau of Statistics (2021b, 30. mai). *Projected Mid -Year Population for Ramallah & Al-Bireh Governorate by Locality 2017-2026*. Ramallah: PCBS. Tilgjengelig fra https://www.pcbs.gov.ps/statisticsIndicatorsTables.aspx?lang=en&table_id=701 [lastet ned 7. februar 2025].
- PCBS, dvs. Palestinian Central Bureau of Statistics (2023a, 12. september). *Projected Mid -Year Population for Jerusalem Governorate 2017-2026*. Ramallah: PCBS. Tilgjengelig fra https://www.pcbs.gov.ps/statisticsIndicatorsTables.aspx?lang=en&table_id=2088 [lastet ned 7. februar 2025].
- PCBS, dvs. Palestinian Central Bureau of Statistics (2023b, 30. mai). *Projected Mid -Year Population for Nablus Governorate by Locality 2017-2026*. Ramallah: PCBS. Tilgjengelig fra https://www.pcbs.gov.ps/statisticsIndicatorsTables.aspx?lang=en&table_id=698 [lastet ned 7. februar 2025].
- PCBS, dvs. Palestinian Central Bureau of Statistics (2024, 6. august). *Labour Force Indicators in the West Bank. (January- March 2024) Round (Q1/2024)*. Ramallah: PCBS. Tilgjengelig fra https://www.pcbs.gov.ps/portals/_pcbs/PressRelease/Press_En_LFIQ12024E.pdf [lastet ned 19. mars 2025].
- PCBS, dvs. Palestinian Central Bureau of Statistics (u.å.). *Indicators - Population*. Ramallah: PCBS. Tilgjengelig fra https://www.pcbs.gov.ps/site/lang_en/881/default.aspx#Population [lastet ned 7. februar 2025].
- PCHR, dvs. Palestinian Centre for Human Rights (2025a, 20. april). *Field Report: "Violence Under Protection... Settler Attacks as a Tool of Forced Displacement in Hebron"*. Gaza: PCHR. Tilgjengelig fra <https://pchrgaza.org/field-report-violence-under-protection-settler-attacks-as-a-tool-of-forced-displacement-in-hebron/> [lastet ned 24. april 2025].

- PCHR, dvs. Palestinian Centre for Human Rights (2025b, 9. februar). *Field report: Israel's Brutal Assault Surges in West Bank*. Gaza: PCHR. Tilgjengelig fra <https://pchrgaza.org/field-report-israels-brutal-assault-surges-in-west-bank/> [lastet ned 30. april 2025].
- Peace Now (2024, 3. juli). *The Government Declares 12,000 Dunams in the Jordan Valley as State Lands*. Tel Aviv: Peace Now. Tilgjengelig fra <https://peacenow.org.il/en/state-land-declaration-12000-dunams> [lastet ned 7. mai 2025].
- Peace Now (2025, 6. februar). *The Year of Annexation and Expulsion: Summary of Settlement Activity in 2024*. Tel Aviv: Peace Now. Tilgjengelig fra <https://peacenow.org.il/en/the-year-of-annexation-and-expulsion-summary-of-settlement-activity-in-2024> [lastet ned 14. februar 2025].
- Peleg, Bar & Shezaf, Hagar (2025, 23. februar). Israel says 40,000 Palestinians 'evacuated' West Bank camps, vows to stay for a year. *Haaretz*. Tilgjengelig fra <https://www.haaretz.com/israel-news/2025-02-23/ty-article/.premium/israel-says-40-000-palestinians-evacuated-west-bank-camps-vows-to-stay-for-a-year/00000195-32c4-d670-ad97-7fd769f50000> [lastet ned 12. mars 2025].
- Robinson, Kali (2024, 28. mai). *Who Governs the Palestinians?* Council on Foreign Relations. Tilgjengelig fra <https://www.cfr.org/backgrounder/who-governs-palestinians> [lastet ned 21. januar 2025].
- Samra, Qais Abu & Kouachi, Ikram (2025, 14. februar). Israeli army raids Nablus amid ongoing West Bank offensive. *Anadolu Ajansi*. Tilgjengelig fra <https://www.aa.com.tr/en/middle-east/israeli-army-raids-nablus-amid-ongoing-west-bank-offensive-/3481839> [lastet ned 24. april 2025].
- Sawafta, Ali (2024, 5. mars). Israel carries out biggest Ramallah raid in years. *Reuters*. Tilgjengelig fra <https://www.reuters.com/world/middle-east/israel-carries-out-biggest-ramallah-raid-years-witnesses-say-2024-03-04/> [lastet ned 9. april 2025].
- Sharon, Jeremy (2025a, 12. mars). A handful of residents return to Palestinian hamlet depopulated by settler violence. *The Times of Israel*. Tilgjengelig fra <https://www.timesofisrael.com/a-handful-of-residents-return-to-palestinian-hamlet-depopulated-by-settler-violence/> [lastet ned 22. april 2025].
- Sharon, Jeremy (2025b, 5. februar). High Court orders police and IDF to again let Palestinians return to West Bank hamlet. *The Times of Israel*. Tilgjengelig fra <https://www.timesofisrael.com/high-court-orders-police-and-idf-to-again-let-palestinians-return-to-west-bank-hamlet/#:~:text=The%20High%20Court%20of%20Justice%20ordered%20the%20police,two%20years%20due%20to%20settler%20violence%20and%20harassment.> [lastet ned 22. april 2025].
- Shezaf, Hagar (2025a, 5. februar). Civilian displacement and prolonged IDF presence distinguish this West Bank operation. *Haaretz*. Tilgjengelig fra <https://www.haaretz.com/israel-news/2025-02-05/ty-article-magazine/.premium/civilian-displacement-and-prolonged-idf-presence-distinguish-this-west-bank-operation/00000194-d699-dbc3-adb7-d69bc51d0000> [lastet ned 12. mars 2025].
- Shezaf, Hagar (2025b, 6. mars). Israeli army operations are making West Bank refugee camps unlivable. *Haaretz*. Tilgjengelig fra <https://www.haaretz.com/middle-east-news/palestinians/2025-03-06/ty-article-magazine/.premium/israeli-army-operations-are-making-west-bank-refugee-camps-unlivable/00000195-6b97-d46d-a3f7-ebff77440000> [lastet ned 12. mars 2025].

- Shezaf, Hagar (2025c, 22. januar). Israeli Gov't Orders the Blocking of Dozens of West Bank Roads Through End of Hostage Deal. *Haaretz*. Tilgjengelig fra <https://www.haaretz.com/israel-news/2025-01-22/ty-article/.premium/israeli-govt-orders-the-blocking-of-dozens-of-west-bank-roads-through-end-of-hostage-deal/00000194-8e4a-dd97-a5b5-df7b40450000> [lastet ned 4. mars 2025].
- Shezaf, Hagar (2025d, 30. januar). A Week Into IDF Operation 'Iron Wall,' the Jenin Refugee Camp Has Become a Ghost Town. *Haaretz*. Tilgjengelig fra <https://www.haaretz.com/israel-news/2025-01-30/ty-article-magazine/.premium/a-week-into-idf-operation-iron-wall-the-jenin-refugee-camp-has-become-a-ghost-town/00000194-b8a8-d667-a5bf-fefd68650000> [lastet ned 31. januar 2025].
- Shlaim, Avi (2000). *The iron wall: Israel and the Arab world*. New York & London: W. W. Norton & Company.
- Singer, Joel (2020, 26. juni). West Bank Areas A, B and C – How Were They Created? *The Times of Israel. The blogs*. Tilgjengelig fra <https://blogs.timesofisrael.com/west-bank-areas-a-b-and-c-how-were-they-created/> [lastet ned 28. januar 2025].
- Sudilovsky, Judith (2020, 18. juni). Israel's 'strangling' of Bethlehem tightens as world debates annexation. *+972 Magazine*. Tilgjengelig fra <https://www.972mag.com/settlements-bethlehem-efrat-annexation/> [lastet ned 22. april 2025].
- The New Arab (2025, 9. april). West Bank: Israeli army raid Balata camp near Nablus, force families to leave. *The New Arab*. Tilgjengelig fra <https://www.newarab.com/news/israeli-army-raid-nablus-balata-camp-force-families-leave> [lastet ned 24. april 2025].
- The Times of Israel (2022, 13. oktober). Heavy clashes seen across East Jerusalem amid surging Palestinian unrest. *The Times of Israel*. Tilgjengelig fra <https://www.timesofisrael.com/heavy-clashes-across-east-jerusalem-as-palestinian-rioting-spreads/> [lastet ned 23. april 2025].
- The Times of Israel (2025, 14. februar). 16 Palestinians said wounded east of Bethlehem in attack by armed settlers. *The Times of Israel*. Tilgjengelig fra <https://www.timesofisrael.com/16-palestinians-said-wounded-east-of-bethlehem-in-attack-by-armed-settlers/> [lastet ned 23. april 2025].
- U.S. Department of State (2021, juni). *2021 Trafficking in Persons Report*. Washington D.C.: U.S. Department of State. Tilgjengelig fra <https://www.state.gov/wp-content/uploads/2021/09/TIPR-GPA-upload-07222021.pdf> [lastet ned 3. februar 2022].
- Ugunushe, Eriki Joan (2025, 24. februar). Israel's West Bank Operation Mirrors Gaza Tactics. *Federal Character*. Tilgjengelig fra <https://federalcharacter.com/israels-west-bank-operation-mirrors-gaza-tactics/> [lastet ned 10. mars 2025].
- UN Palestine (2025, 10. mars). *Palestinian suffering continues as disregard for international law grows*. Jerusalem: United Nations Palestine Tilgjengelig fra <https://palestine.un.org/en/290543-palestinian-suffering-continues-disregard-international-law-grows> [lastet ned 13. mars 2025].
- UNGA, dvs. UN General Assembly (1997, 5. mai). *Letter dated 27 December 1995 from the Permanent Representatives of the Russian Federation and the United States of America to the United Nations addressed to the Secretary-General* (Report of the Secretary-General on the work of the organization). New York: UNGA. Tilgjengelig fra <https://digitallibrary.un.org/record/240821?v=pdf#files> [lastet ned 30. april 2025].
- UNISPAL, dvs. United Nations Information System on the Question of Palestine (2025, februar). *Action by UN System and Intergovernmental Organizations Relevant to the Question of Palestine (February 2025 Monthly Bulletin)*. New York: UN. Tilgjengelig fra

- https://www.un.org/unispal/document/monthly-bulletin-feb2025/#_Toc192492055 [lastet ned 12. mars 2025].
- UNRWA (2022, november). *Hebron H2 – Background and key protection issues*. Øst-Jerusalem: UNRWA. Tilgjengelig fra https://www.unrwa.org/sites/default/files/hebron_h2_briefing_note.pdf [lastet ned 30. april 2025].
- UNRWA (2023a). *unrwa west bank – camp profile: askar camp**. Øst-Jerusalem: UNRWA. Tilgjengelig fra https://www.unrwa.org/sites/default/files/askar_camp_profile_-2023.pdf [lastet ned 24. april 2025].
- UNRWA (2023b). *unrwa west bank – camp profile: balata camp*. Øst-Jerusalem: UNRWA. Tilgjengelig fra https://www.unrwa.org/sites/default/files/balata_camp_profile_-2023.pdf [lastet ned 24. april 2025].
- UNRWA (2023c). *unrwa west bank – camp profile: camp no.1**. Øst-Jerusalem: UNRWA. Tilgjengelig fra https://www.unrwa.org/sites/default/files/camp_no.1_camp_profile_-2023.pdf [lastet ned 24. april 2025].
- UNRWA (2025, 13. februar). *The West Bank: Israeli Security Forces use UNRWA Health Centre as temporary detention site in southern West Bank in violation of international law*. Amman: UNRWA. Tilgjengelig fra <https://www.unrwa.org/newsroom/official-statements/west-bank-israeli-security-forces-use-unrwa-health-centre-temporary-detention-site-southern-West-Bank> [lastet ned 17. februar 2025].
- Valente, Giorgia (2024, 26. desember). ‘We may face extinction’: Bethlehem’s clergy sound alarm on exodus and extremism amid ongoing war. *Jerusalem Post*. Tilgjengelig fra <https://www.jpost.com/israel-news/article-835048> [lastet ned 23. april 2025].
- Wafa (2023, 29. oktober). Israel kills a Palestinian youth in Askar refugee camp. Wafa. Tilgjengelig fra <https://english.wafa.ps/Pages/Details/138757> [lastet ned 24. april 2025].
- Wafa (2025a, 10. mars). Israeli forces erect checkpoint west of Hebron. Wafa. Tilgjengelig fra <https://english.wafa.ps/Pages/Details/155437> [lastet ned 12. mars 2025].
- Wafa (2025b, 12. mars). Occupation forces set up checkpoint near Bethlehem. Wafa. Tilgjengelig fra <https://english.wafa.ps/Pages/Details/155489> [lastet ned 12. mars 2025].
- WHO, dvs. World Health Organization (2025, 28. februar). *oPt Emergency Situation Update, Issue 56, 7 Oct 2023 - 28 Feb 2025*. Jerusalem: WHO. Tilgjengelig fra <https://reliefweb.int/attachments/e41ec126-aa05-49bc-b1ad-9dcd42b282bb/Sitrep-56.pdf> [lastet ned 19. mars 2025].
- World Bank (2024, september). *Impacts of the conflict in the Middle East on the Palestinian economy* (World Bank Economic Monitoring Report). Washington D.C.: World Bank. Tilgjengelig fra <https://thedocs.worldbank.org/en/doc/c25061ab26d14d7acc0330d5a7b4d496-0280012024/original/PalestinianEconomicUpdate-Sept2024-FINAL.pdf> [lastet ned 19. mars 2025].
- World Bank; EU & UN (2025, februar). *Gaza and the West Bank - Interim rapid damage and needs assessment*. Washington D.C.: World Bank. Tilgjengelig fra <https://thedocs.worldbank.org/en/doc/133c3304e29086819c1119fe8e85366b-0280012025/original/Gaza-RDNA-final-med.pdf> [lastet ned 12. mars 2025].
- Yesh Din (2025, 16. januar). *Data Sheet: Law Enforcement on Israeli Civilians in the West Bank (Settler Violence), 2005-2024*. Tel Aviv: Yesh Din. Tilgjengelig fra <https://www.yesh->

[din.org/en/data-sheet-law-enforcement-on-israeli-civilians-in-the-west-bank-settler-violence-2005-2024/](https://www.din.org/en/data-sheet-law-enforcement-on-israeli-civilians-in-the-west-bank-settler-violence-2005-2024/) [lastet ned 4. februar 2025].

Ziv, Oren (2024, 4. desember). The West Bank villages wiped off the map by Israeli settler violence. *+972 Magazine*. Tilgjengelig fra <https://www.972mag.com/west-bank-villages-israeli-settler-violence/> [lastet ned 17. februar 2025].

Muntlige kilder

ICHR, dvs. Independent Commission for Human Rights, ved direktør Ammar Dweik. Møte i Ramallah, 6. mars 2023

OHCHR, dvs. United Nations Human Rights Office of the High Commissioner. Møte i Jerusalem, 8. mars 2023

Palestinske grensemyndigheter, ved direktøren for internasjonale relasjoner og direktøren for grensepolitiet. Møte ved grenseterminalen i Jeriko, 7. mars 2023